

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 — —

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 — —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczá u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, november 21.

Elengedett szőlő-dézsmaavltság.

Bibornok-püspökünknek egy újabb kiválóan nemes tetteről értesültünk, melylyel midőn Hegyköz-Szent-Imre községről egy a philoxera pusztítások által keserűvé vált nagy terhet emelt le, a magyar hegyi szőlők rekonstrukciójának ezen nemzetgazdasági szempontból is kiválóan fontos ügynek is jó szolgálatot tett.

Az elődök itták a jó hegyköz-szent-imrei bort, pénzelték is belőle szépen. Azonban az utódoknak a szőlő-dézsmaavltság-tökekből szép összeget hagytak törlesztés végett, a mi nem lett volna baj, ha a szőlőket kipusztító philoxera a szent-imrei hegyet, mely az Érmelléknek legjobb fekvésű részét képezi, megkíméli. Azonban ez is teljesen elpusztult, de a jog szerint a be nem fejezett töketörlesztés folytatandó lett volna. 13.040 frt 25 kr. töke és kamatteher egy elpusztult szőlőhegyein búsongó kis községre nyomasztó súly. És ettől szabadította most meg őket az ottani földesuraság, a nagyváradi l. szert. püspökségi uradalom jelenlegi fenkölt lelkű javadalmasa dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspökünk. Az ő uradalmi összes szőlőt is mind elpusztította a philoxera, de azért mégis a nagylelkűség álláspontjára emelkedett fel készségesen a jog területéről.

Midőn ilyenekről hallok, mindig eszembe jut néhai öreg Pulszky Ferencznek, — kinek tapasztalt tudós voltát épp oly kevéssé lehet tagadni, mint őt a kath. egyház iránt előszeretetről gyanúsítani — egy mondása: Nincs az országnak egyenértékű területe, melyen csak megközelítő áldozatot hozna a kultúra és a jótékonyosság oltárára, mint a kath. egyházi vagyon.

De átadjuk a szót tudósítónknak:

Hegyköz-Szt-Imre község a múlt évben azon kérelemmel járult Bibornok-Püspök ur Ö Főmagasságához, hogy tekintettel arra, mikép a filloxera a község egész határában tönkretette a szőlőket, melyek az illetőknek nem csekély jövedelmi forrását képezték: kegyeskednék a még hátralékban maradt szőlő-dézsmaavltsági tőkét és a töke után felszaporított kamatokat a szőlőtulajdonosoknak elengedni és a kérdéses szőlőbirtokokra e czímen a töke és járuléka erejéig egyetemleges kötelezettség mellett a püspökségi javadalom javára bekebelezett zálogjognak törlesztését megengedni.

Bibornok-Püspök ur Ö Főmagassága ismert és szokott jótékonyágánál fogva ígéretet tett a kérelmező küldöttségnek, hogy miután ezen ügy kedvező elintézése nem egyedül ő tőle függ, illetékes helyen pártoló előterjesztést fog tenni és hogy az ő részéről ezen tartozás elengedése iránt akadály nem forog fenn.

Ezen ígéretének megfelelőleg Ö Főmagassága f. é. márczius havában előterjesztést tett

a vallás és közoktatásügyi m. kir. Minister ur Ö Nagyméltóságához, a melyben előadta a h. k.-sz. imrei küldöttség kérelmét, csatolva a főtisztelendő székes Káptalan és a kalocsai metropolita érsek Ö Nagyméltósága hozzájárulását s kérte, hogy a kimutatott szőlő-dézsmaavltsági töke s ennek hátralékos kamatai, melyek együtt 13040 frt 25 krt tesznek, elengedését és bekebelezett zálogjog törlesztésére nézve az engedélyt Ö csász. és apostoli királyi Felségénél eszközölje ki.

A vallás és közoktatásügyi m. kir. Minister ur Ö Nagyméltósága f. é. november hó 5-én kelt átiratában értesítette Ö Eminentiaját, hogy Ö császári és apostoli kir. Felsége ezen a püspökségi törzsvagyont illető tőketartozás és annak járuléka elengedését és a zálogjog törlesztését legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, minélfogva ezen tartozás a magas ministeriumnál a püspökségi törzsvagyon nyilvántartásából töröltetett és a főtisztelendő székeskáptalan, mint a püspökségi törzsvagyon kezelője annak törlesztésére utasított, Ö Eminenciája pedig a zálogjog törlése iránt szükséges lépések megtételére felkérte.

A főszámvevők értekezlete.

A törvényhatósági főszámvevők Hunyad-megye főszámvevőjének kezdeményezése folytán a törvényhatósági számvevőségek ügykörének és számvitelének egyöntetű szabályozása, s ezzel kapcsolatban a számvevőségi és pénztári tisztviselők javadalmazásának rendezése czéljából vasárnap délután országos értekezletet tartottak Pestmegye székházának dísztermében. Az ügy előadója Zsiross Mihály, Torontálmegye főszámvevője volt, aki hosszabb beszédben fejtegette az összejevetel czélját. Az értekezlet végül kimondotta, hogy a vármegyei számvevőségek a rendszer mai keretében hivatásuknak szabatosan meg nem felelhetnek, azok hatáskörének, szolgálati viszonyainak és feladatának egyöntetű tétel végett a fennálló szabályzatokat módosítandóknak tartja. Kimondotta, hogy a vármegye pénzkézelés és számvitelről szóló belügyminiszteri rendelettel kiadott szabályzatot a számvevőségellenőrző hivatásának körülírása tekintetében kielégítőnek nem tartja, hogy kivánatos a törvényhatósági városok pénz- és vagyonkezelésének, valamint számvitelének egységes miniszteri szabályzatba foglalása.

Szükségesnek tartja az értekezlet hogy a számvevőségi és pénztári tisztviselők fizetése még a közigazgatás államosítása előtt rendeztessék, végül pedig egy tíz tagú bizottságot küldött ki, amely a határozati javaslat értelmében memorandumot készítsen, s a belügyminiszternek átnyújtsa, kérve őt, hogy a közigazgatási javaslatának ankétszerű tárgyalásához az egyes törvényhatósági főszámvevőket is hívja meg. E bizottság tagjai lettek Lampel Hugó, Budapest főváros főszámvevője, Zsiross Mihály (Torontálmegye), Bakó Béla (Pest-Pilis-Solt-Kis-Kunvármegye) Madarász Andor (Somogy megye), Mathisz Kálmán (Tolnamegye), Dr. Hermann Károly (Nógrád-

megye), Horváth Béla (Hevesmegye), Ragány János (Nagyvárad), Csányi Ottó elnök (Bélabánya).

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 20.

Az indemniti vita első napján már az ülés elején szépen megtelnek a padok.

Jelentések.

Kardos alelnök ül az elnöki székekben.

Benke Gyula előadó. T. Ház! A zárszámadás vizsgáló bizottság nevében van szerencsém a jelentést tisztelettel bemutatni, nevezetesen az 1898-iki számadás és második negyedében előfordult tulkiadások, előirányzat nélküli kiadások és hitelátruházásokra szóló jelentése tárgyában: a másodikikat pedig az 1897-ik évi állami zárszámadásokról és ezzel kapcsolatban az alduai vaskapunál történt munkálatokról és azok költségeiről.

Tisztelettel kérem ezen jelentéseket napirendre tüzetni.

Elnök: Annak idején az osztályok mellőzésével napirendre fog kitüzetni.

Lukács László: T. képviselőház! Van szerencsém betérjeszteni egy törvényjavaslatot a Magyarország és Horvát-, Szlavon-, Dalmát-országok között a pénzügyi kiegyezés meghosszabításáról.

Nagy mozgás támad jobbfelől, midőn most Kardos jelenti, hogy a napirend előtt a Hentzi-ügyben Hentaller Lajos, Holló Lajos, Szalay Károly, Apponyi Albert gróf, Saágh Gyula és Sima Ferencz kérnek szót.

Ismét a Hentzi-ügy.

Hentaller nyitja meg a szót. Fejérváryval polemizál s bebizonyítja, hogy a budavári szobrot hivatalosan is mindig Hentzi-szobornak nevezték. Hentaller azt is bizonyítja, hogy Hentzi iránt a magyar kormány azért volt bizalmatlan, mert a Péterváradot Ausztria részére akarta játszani. Felolvasta a »Közlöny« 1849. május egyik számát, mely a legsúlyosabban elítéli Hentzi eljárását és félhivatalosan kijelenti, hogy Hentzi magyar születésű ember, a ki Kossuthnak becsületszavát adta s fogadást tett, hogy a magyar alkotmány védelmében fog küzdeni.

Mészáros Lázár hadügyminiszter is úgy ir Hentziről, mint árulóról, aki Péterváradot osztrák kézre akarta játszani.

Rüstow katonai író is azt jegyzi fel, hogy Hentzi mint Pétervárad parancsnoka a magyarok határozott ellenségének bizonyult s tervei csak a várórség hazafias magatartása folytán hiúsultak meg.

— Az akták után áttérek a pszichológiára — szól — Hentaller derűtség közt s így folytatja:

— Hentzi magatartása pszichologice is valószínű. Amint ezt aktaszerűen be tudom bizonyítani. A mi pedig a bombázást illeti, felteszi Fejérváryról, akit Hentzinél jobb katonának tart, hogy Pest városa bombázása helyett azt a sok puskaport inkább az ostromló seregbe lövette volna ki.

Windisetgrätz bombázta Bécsset, Hayneau összelövette Bresciát, de állítottak-e nekik szobrot.

— Hiénáknak nem állítanak szobrot! — szól közbe Major Ferencz.

— Csak nállunk! — teszi hozzá Holló. Hentaller azt is kifejti Fejérváryval szem-

ben, hogy a Hentzi-szobor azért nem kell, mert Hentzi Magyarország ellen harczott adott szavát megszegve.

Éljen! Éljen, zug a baloldal.

Következik *Holló* Lajos. Az önértetere büszke nemzet azt a merényletet nem tűrhette el. A honvédelmi miniszter nem lát sérelmet. Pedig megmagyarázhatta volna azt az általános káröröm, a mit a nemzet érzett, annak hírére, hogy a szobrot eltávolítják.

Ha a hadsereg szelleme nyilatkozott meg a hadiparancsban, akkor rágalom azt a király szellemével azonosítani. Nem a király, nem az alkotmányos király szelleme, hanem a császár szelleme nyilatkozik meg ebben.

A kormány és többsége Hentzi emlékét védelmezte. Egy magyar miniszter Hentzit védelmezni! Miért nem emlékeznek meg önk soha meg egyetlen alkalommal sem a magyar szabadsághősökről. (Tetszés.) A honvédelmi miniszter nem látja aktaszzerűleg bebizonyítva, hogy Hentzi Kossuth Lajostól térden esuszva kegyelmet könyörgött családjá számára.

Fejérváry Géza báró: A családja Grácban volt.

Holló Lajos: Ott vannak a szolnoki hősök, ott van Bem s a többi szabadsághősök, állítsák ezeket az ifjuság elé példányképek.

Azt értette, hogy a miniszterelnök nagy dolgokból titkot csinál. Érti, ha a kiegyezés dolgában hallgat és csak azt mondja, nem beszélhetek, mert titok. De ebből a hadparancsból is titkot csinál. Azt állítja, hogy egyelőre többet nem nyilatkozik. Ez a titkolódzás azt a benyomást kelti benne, hogy ott nem egy független felelős parlament áll, hanem *hülyék intézete*. (Tetszés és taps.) A miniszterelnök elbujik és egy *lomha tömeg* áll háta megett.

Elnök (csenget): A képviselő urat a kifejezéseért lomha tömeg... (Oriási derűtség.)

Polónyi Géza: Mást is szabad mondani.

Elnök: rendreutasítom.

Holló: Miután a miniszterelnök szavaiban bizni nem lehet, a legerélyesebb harcot kilátásba helyezi.

Szalay Károly nem érti, hogy különb katonák nem tudnak példaképpül állítani az ifjuság elé Hentziéül? Hiszen a miniszter maga is azt mondta, hogy *nyugodt perczeiben nem helyesli Hentzi eljárását*. Miért nem teszi Damjanich szobrát Wiener Neustadtba.

Zeyk: Az ötvenes években is ez volt a véleménye?

Szalay Károly: Tudja, mire ezélez a képviselő ur. Arra, hogy 1856-tól 1860-ig ama törvényszék tagja volt, melynek Nagy István és Halmossy kuriai bírók is tagjai voltak, őt akkor, mikor a Bach hivatalnokok meghaltak, Somogy megye bizottságába választották. És ha ez hiba volt, a mit akkor tett, azt később pályájával korrigálta. Hát Fabiny? Hát Fejérváry hol volt akkor?

Fejérváry: Az akadémián voltam.

Szalay Károly: A legérthetlenebb a honvédelmi miniszter ama kijelentése, hogy Hentzi helyében ő sem tudta volna mit tegyen. Azt hiszi, a miniszter nem gondolta meg, mit mondott, Hentzi a történelemé. Mit szólna a miniszter, ha Lőcse városa híres pallosát a törvényszék ajtájára szegezné, követendő például a bírának? A mi történt, azért felelős a miniszterelnök és ezért csatlakozik *Holló* kijelentéséhez. (Helyeslés a balon.)

Ot percz szünet.

Szünet után *Apponyi* Albert gróf beszél nagy figyelem közt.

Apponyi véleménye.

— Sajnálja, hogy a Hentzi ügyet a Ház nem tüzte napirendre, hogy a kormány megnyugtató kijelentést tehessen. Akkor az indemnitási vita nem lett volna maturálva ezzel az izgalmas anyaggal. Szólvó is az indemnitási vita előtt kíván a kérdéshez hozzá szólni politikai barátaival létrejött megállapodások értelmében.

Fejérváry Krieghammer kommentárját némileg demantálta. De a magyar kormány kötelessége első sorban ilyen konfliktusokat előidézni? Erre pedig első sorban a magyar kormány feje kötelezett? Most a miniszterelnök felelősségét még külön az is megállapítja, hogy a Hentzi szoborra vonatkozó legmagasabb elha-

tározást Bánffy hívei által több igyekezettel mint jó izléssel a *maga politikai céljaira használta fel*.

— Ugy van! Furfang! Szélhámoság! zugják balról viharosan.

A miniszterelnöknek — folytatja *Apponyi* — tudni kellett az ügy továbbfejlődésének mindegy fázisát ha ő befolyt a nemes fejedelmi határozatra, befolyást kellett gyakorolnia a további intézkedésekre is, hogy a bizonyos érzelmű áldozatot involváló fejedelmi elhatározás további fejlemények ne szüdjék az ellenkező hatást.

Egy rossz drámaírónak kritikusa arra a panasza, hogy: Fontolja meg, hogy milyen nehéz dolog jó drámát írni, így felelt; de a *legkönnyebb dolog drámát írni*. Ezt az élezet alkalmazza Bánffy esetére. Ő egy pillanatnyi politikai sikerért *avatatlan kezekkel* és előrelátás nélkül érintette azt az érzelmi világot, melyben előrelátás híjával a magyar nemzet maradt a vesztes fél. Egy pillanatnyi politikai siker érdekében a miniszterelnök *elműlasztotta a kötelező gondosságot* a nemzet önértete, a korona és a nemzeti érzelmvilág megvédésére. Ezeket akarja megjegyezni.

Apponyi éljenezs közt ül vissza helyére.

A vihar keletkezése.

Fejérváry báró honvédelmi miniszter áll most fel szólásra. Perczekig tartó tiltakozás hangzik előle, *Fejérváry* derűtség közt int a baloldalt.

— Van időm s jó hangom is van

A zaj csillapultával *Fejérváry* báró Hentallerrel polemizál. Aktát olvasott, akta volt igen, de akta volt az is, amit ő a multkor felhozott s most is felhozni fog. Krieghammer gondolkozását Hentaller nem jól interpretálta.

— Halljuk Krieghammer! kiáltották balról.

Fejérváry b.: Krieghammer nem fogják hallani, mert Dalmáciában van. (Derűtség. Nagy baj lehet ott!) Megmondtam, miért van Dalmáciában. Orvosa rendeletére.

Polónyi: Wo reisen Sie hin. (Derűtség.)

Fejérváry b.: Hentaller a Közlönyre hivatkozik. Nem hajlandó aktának elismerni, ami abban megjelent, mert szenvedélyes időkben írták. Most sem lehet szenvedély nélkül beszélni e dolgokról, mert sok részvevő él még. Mint-hogy bombázásra fektetik a fősúlyt...

Felkiáltások: Az esküszegésre.

Fejérváry b.: Egyelőre beszéljünk a bombázásról. Ismeri-e Hentaller Neinedyt? Ez Bryer, Görög-tábornoki főnöke. Ez mást mond, amire Hentaller azt mondja, hogy a Ceceossien ezred indulása folytán vették be a magyarok a várat. Hát dicsőítése ez a magyar fegyvereknek? Hentzi szava megszegésével vádolják. Ha adta is Hentzi becsületszavát, a *becsületszó halása csak addig tarthatott, a míg a magyarok Budán voltak*.

— Szép fogalom a becsületszóról — kiáltották az ellenzéken.

— Ne akarjanak nekem a becsületszóról lezékelt tartani, éppen a *becsületszóról és becsülettípró párt részéről*. — dörögte *Fejérváry*.

— Ki az?! kérdezték balról.

— Önök. Itt ezen az oldalon, kiáltotta a miniszter a baloldalra mutatva.

Az egész ellenzék felugrott s vele a karzat is.

— Ki vele! Ki vele! — kiáltották az ellenzéken.

Az ülés felfüggesztve.

Budapest, nov. 21. (Saj. tud. táv.)

Fejérváry összefonta karját és a vihar folyton dörgött az ellenzéken.

Most azonban már nemcsak erősebb közbekiáltások hangzanak, hanem leírhatatlan tombolás, mely *Fejérváry* miniszter merev alakja előtt még szenvedélyességében folyton növekszik. A képviselők a középre tódulnak.

Kardoss Kálmán elnök az ülést fél órára felfüggeszti.

Fél óra múlva elnök az ülést újra megnyitja. Az ellenzék újra tombol.

— Kérjen bocsánatot! hangzik a kiáltás harsányan *Fejérváry* felé.

Fejérváry feláll és kétszer-háromszor belekezd mondanivalójába, de az elnöknek minden törekvése kárba veszett, hogy csendet csináljon s így az elnök az ülést *másodszor is felfüggeszti*.

Az újra megnyitott ülésen ugyanazon jelenet ismétlődik.

Elnök: Csendet kérek, *Fejérváry* br. miniszter urat illeti a szó.

A baloldal óriási zajjal tiltakozik elene, majd az idegesen lészkelődő *Fejérváry*ra esik tekintetük, ki a pillanatot lesi, mikor kezdhet bele beszédjébe.

— Hát fog-e bocsánatot kérni! kiáltják a honvédelmi miniszter felé.

— *Soha!* feleli vissza *Fejérváry* br., amire a zaj a régi kerékvágásba tér ismét vissza.

— Halljuk Horánszkyt! hangzik a baloldaltól.

Erre meg a jobboldalon tör ki a zaj s a jobboldal a padot verve tiltakozik ellene s „eláll“-t kiáltoz.

A baloldal szintén a padokat kezdi verni, mire az elnök a siketítő zajban az ülést *harmadszor függeszti fel egy órára*.

Lámpagyújtáskor.

Budapest, nov. 21. (Saj. tud. táv.)

Az elnök fél háromkor újra megnyitja az ülést, mely mintegy fél óráig tart, de minden eredmény nélkül. A megnyitáskor elemi erővel tör ki ismét mindkét oldalról a fülsiketítő zaj, mely elől az idegebbek a folyosókra menekülnek. Mindenütt a dühtől eltorzult arcok, a padok ökölcspapásoktól rengenek. Ez a zaj 8 óráig tart minden megszakítás nélkül, amikor is az elnök *negyedszer függeszti fel az ülést egy órára*.

A lámpákat a teremben felgyújtják, mindenki az éjjeli ülésről beszél.

Két óra óta ötödször függeszti fel az ülést egy-egy órára az elnök, anélkül, hogy a szenvedélyesség, zsváj valamit hagyott volna erejéből. Valahányszor az elnök megnyitja az ülést *Fejérváry* Géza br. feláll s beszélni kezd, de szavaiból csak annyit lehet érteni: Tisztelt Ház! A baloldal mindannyiszor borzasztó tombolást visz véghez.

— Ki vele! Le vele! Mars hinaus! orditozza a baloldal, majd pedig *Horánszkyt* halljukozza, ki a házszabályokhoz kér szót. A jobboldal elállt ordító s *Fejérváryt* akarja hallani. Ököltre szorított kezekkel fenyegetnek egymásra.

Kardos elnök már hetedszer nyitja meg az ülést s még mindig a régi hang.

Az ülésszak leghevesebb volt jelenetekben a nyolczadik felfüggesztés után, amidőn az ellenzék könyökkel veri a padokat.

Ülés éjszaka.

Budapest, nov. 21. (Éjjel) (Saj. tud. táv.)

Kardoss elnök fáradhatatlanul igyekszik a rendet helyreállítani; a míg a viszály oka valamiképpen el nem távolíttatik, addig nincs rend.

Hét óra után az ülés ismét megnyílik, az előbbi jelenetek ismétlődnek azon különbséggel, hogy most már a torok ki van fáradva s a kéz és láb csinálja a zajt. Az egész ellenzék negyedóránál dörög a padokat.

Fejérváry nem tudja beszédet befe-

jezni, nem engedi a baloldal, *Horánszky* nem tud beszélni, mert a jobb oldal harsogása nem engedi szóhoz jutni.

Fél nyolcz után ismét felfüggesztetik az ülés és a képviselők szivarra gyújtva a teremben várják az ülés új megnyitását.

Egyszerre hirtelen nagy megdöbbenést kelt a jobb oldalon, hogy az ellenzék *éjfélkor a Hentzi szobor elé vonul s tüntetni fog ellene.*

Csak kitartás.

Budapest, nov. 21. (Saj. tud. táv.) Hír szerint Grómon Dezső államtitkár az ülés folyásáról s az azon lejátszódott heves jelenetekről jelentést tett a királynak, aki erre ezt felelte: *Csak kitartás!*

(Folytatása távirati rovatunkban.)

A kath. kör gyászünnepélye.

A nagyváradi katolikus kör vasárnap tartotta meg saját helyiségében boldogemlékű *Erzsébet* királyné emlékére gyászünnepélyét. A termet nagyszámu előkelő közönség töltötte meg, különösen hölgyközönség kiknek sorai között ott láttuk a következőket:

Asszonyok: Gerliczy Félixné br., Sal Ferenczné, Dus Lászlóné, Cseresnyés Albertné, Kiss Elekné, Bócz Gézáné, Lukács Gusztávné, Szemes Imréné, Keller Józsefné, özv. Tóth Józsefné, Krüger Viktorné, Beleznay Antalné, Guttmann Józsefné, Böszörményi Gézáné, Justh Károlyné, Wurst Terka, özv. Gyalokay Imréné, Stark Róza, Latsni örnagyné, Busch Dávidné, Grunvald Henrikné, Oláry Imréné, Beczkay Arthurné, Szücs Gézáné, Varga Akosné, özv. Hantke Józsefné.

Leányok: Bócz Ilonka, Sárosy Karla, Deák Margit, Sebestyén Edith, Cseresnyés Ilonka, Sebestyén Máli, Szemes Ilonka, Lázár Ilonka, Dus Piroška, Barabás nővérek, Böszörményi Tilda, Szemes Mariska, Keller Ilonka, Tóth Elza, Guttmann nővérek, Kugler Rózsika, Bach nővérek, Beczkay Gizella, Hantke Amália, Vajna nővérek.

A gyászünnepély a kör énekkarának gyönyörűen előadott énekszámával vette kezdetét s ugyanazzal nyert befejezést is.

Erzsébet királyné halálakor gyászköltészetnek, melyben annyi szeretet, vonzalom nyilvánult a nagy királyné iránt s annyi fájdalom a haláleset miatt, egyik legszebb alkotásait, *Sajó Sándor* »Erzsébet királyné« és *Rátkay László*, »Egy könyv« című költeményét adta elő *Beleznay* Antal által megzenésítve. A busdallamok teljesen összeillettek a költemények szelleméhez s a köri dalárda által előadva mély hatással voltak a hallgatóságra.

Dus László lépett ezek között a felolvasó asztalhoz s a hallgatóság általános figyelme mellett olvasta fel gyönyörű emlékbeszédét *Erzsébet* királynéről, melyben különösen a felhozott gazdag helyi vonatkozások egészen lekötötték a hallgatóság figyelmét. A szépen előadott emlékbeszéd egész terjedelmében a következő:

Szétszedve a ravatal, melyen Magyarország védasszonyának holt teste nyugodott, elhangzott a gyászének, bezárult a sirbolt ajtaja, elmúlt a hivatalos gyász, lehanyatlottak a gyászlobogók, de nem mult el a mi sziveinkben, nem tűnt el a magyar nemzet egéről.

Magyarország nagyasszonyának nevenapja alkalmából a tisztelet, szeretet és hála csoportosított össze bennünket, hogy megemlékezzünk felséges királynénk holta után azokról, miket neki köszönhet a magyar.

A történelem könyve bizonyítja, hogy nincs a földnek hálásabb népe a magyarnál, nincs a ki oly törhetlen hűséggel ragaszkodik a trónhoz, a dinastiához, a koronához és alkotmányához, melyet ezredéves küzdelmeiben sziklaszilárdáá tömörített.

És mégis — ezt a magyar nemzetet, azért, mert hazáját, alkotmányát, tehát életét védte, mert a reá feszített gyilkos eszközök között is élni akart, elmondták pártütőnek, lázadónak a vae victis! — jaja legyőzöttnek — elvét alkalmazták vele szemben azok, kik nem tudták megérteni nyelvét, szokásait, szabadságszeretét, alkotmányához való ragaszkodását.

Ezt a nemzetet vádolták ötven évvel ezelőtt, amelynek nagy eszű, republikáns érzelmű miniszterelnöke, mikor hazánk vértengerbe fulladt, a szent koronát, a királyi eszmék látható jelvényeit, futása, menekülése közben, a haza végső határánál elásta, elrejtette, nehogy avatlatlan kezek a nemzet ledrágább kincsait megszenesztelenítsék.

Az elnyomott, vérben ázó magyar nemzet szenvedései közben pillantotta meg a béke olajágával Noé galambját, kinek jövetele hirdette a rettenetes vész megszűnését.

Erről akarok én most megemlékezni.

Az ég egy kincsét ad minden hazának,
A nemzet híven őrzi birtokát.
Császárról szól a francia fiának,
Büszkén mutatja Róma ó falát,
Hellasnak kincse egy elomló rom,
Tiéd hazám — egy szentelt fájdalom!

Ezt zengi a költő dalában és megremegteteli szívünk hurjait, a történelem nagy eseményei közzé ragadja eszméinket, hogy ott keressük fel a nagyot, a nemest, a szépet, a magasztosat és a megszentelt odaadást.

A magyar nemzet történetében az *Erzsébet* nevű fejedelmi nő nagy szerepkört töltenek be és közülök nem egy forrott össze fentmaradásunk küzdelmeivel.

Szent Erzsébet, II. András és Gertrud leánya, Lajos, thüringiai gróf neje, szent élete, jótéteményei és csodatételei által lőn a katolikus hitélet szentjei közzé be véve.

Erzsébet, V. István Király neje, kun nemzetségből származván, a kunokat a magyar nemzethez csatolta.

Erzsébet, III. Andrásnak, fiágon az utolsó Árpádházi királynak leánya, hogy hazáját polgárháboruba ne keverje, kolostorba vonult.

Erzsébet, I. vagy Robert Károly neje, a legnagyobb magyar királynak, Lajosnak, anyja volt.

Erzsébet, I. vagy Nagy Lajos király neje, a királyi udvar fényét legelső helyre emelte Európában.

Erzsébet, Albert Király neje, a dinasztikus eszme nagy harczosa hazánkban.

Erzsébet Amália Eugenia, Miksa bajor herceg leánya, dicsően uralkodó királyné, I. Ferencz József neje, kinek emlékét mindörökké áldani fogja a magyar.

Az orgyilkos kéz által 1898 évi szeptember 10-én, a genfi tó partján, gyászos véget ért dicső emlékü királynénk 1837. évi december 24-én született Bajorországban, Possenhoffban és gyermekkorát a szabad természet ölében, a királyi udvar zajától távol, szülei körében élte le, ezért ragaszkodott a szabad természethez egész életén át annyira, hogy a bécsi császári udvar fénye, pompája, ragyogása nem törölték ki szívéből soha, felkereste örömeiben, gyászában és üdülésben, nyílt nyert annak ölében.

Az 1848—49-iki nagy eszméket vérbe fojtotta a győző hatalom, a lelketlen visszatörlet a nemzet jobbait bitóra vagy börtönbe hurcolta, a száműzetés keserű és sós kenyerét ezren és ezren fogyaszták a vigaszreménye nélkül. Nem volt család hazánkban, kinek siratni vagy gyászolni való tagja ne lett volna ebben a rettenetes időben. A zsarnokság féktelenül tombolt a magyar nemzet millió sebből vérző testén. — szép hazánk széttagolva terült el sarkai alatt, — mintha kiirtani akarták volna belőle a magyart és száműzni a jognak, a hazának szeretetét. Iskoláinkból zengzetes nyelvünket szándékoztak elűzni, eltiltották régi dicsőségünkre emlékeztető zenénket, megfosztottak nemzeti szünök viselhetőségének jogáról.

Mintha örökre behorult volna egünk, sem napfény sem esillagsugár nem tört keresztül rajta.

Templomainkban felhangzott a szomorú ének: — Oh hol vagy magyarok tündöklő csillaga! — és ebben az énekben a hitek keserves panasza, gyászos siralma nyilatkozott meg.

A fentálló rendszer, mely hivatva lett volna irtogatni mindazt, a mi magyar, ehhez az énekhez nem mert nyulni.

A zsarnokság eme féktelenségei között szenvedett a hitélet, az erkölcs, a vallás, a hitek és hz egyház együtt.

Mégis az egyházi körökben a reménykedés némi sugara gyuladt ki akkor, mikor a pesti egyetem hitszónokát, közöttünk elő Nogáll János püspököt, 1853-ban az udvarhoz káplánnak nevezték ki, az első magyar papot; — majd ugyanezen évben hirtelen terjedt, hogy a fiatal császár, I. Ferencz József, Ő felsége, eljegyezte *Erzsébet* Amália Eugenia bajorhercegnőt, a kit a nép eszméje a szépség és jóság mintaképeül állított maga elé.

A magyar nemzet e hirre fellélekzett. Hitte, hogy a családi boldogság kezdete meglágyítja a kemény sziveket s az uralkodó nem fogja szenvedni hagyni tovább Magyarországot népet.

A reménykedés sugara lopózott be a szívekbe, mert az, a ki szeretni tud, fogékonyabb mások szenvedései iránt.

A hatalmas császárt, a lovagias uralkodót arájához a szív őszinte vonzalma fűzte; ebből kelt ki a béke olajága, melylyel a galamb közeledett.

A mennyekző 1854-évi április 24-én történt meg Bécsben, az ostromállapotot e napon szüntette meg az uralkodó Magyarországon, megnyiták a börtönajtók s a politikai foglyok szabadon bocsáttattak.

A magyar nemzet ez időtől a felséges asszonyt jötevőjének tartotta és már pirkadni látta a szebb, a jobb jövő hajnalát.

Sajátságos tünemény az nemzetünk életében, hogy ami általános óhajként jelentkezik nála, az teljesülni is szokott.

A fiatal császárné nem ismerte még Magyarországot és vágyott látni azt a népet, mely a történet könyvébe beírta nevét hittel, törvénytnyel, karddal és szenvedéssel. A császár teljesítette óhaját.

A felséges pár 1857-ik évben beutazta hazánk nagy részét; a magyar nép, a középosztály, aristocrazia és a főpapság mindent elkövetett, hogy fényes fogadtatásuk és őszinte ragaszkodásunk nyilvánítása által megnyerje az uralkodó pár rokonszenvét.

A nemes, karsu termetű, megnyerő lény s mindenek felett szívjósága miatt bálványozott felséges asszony magához kötötte népeinek vonalmát, szeretetét.

A császár és neje Nagyváradot 1857. évi május 26-án látogatta meg, a város apraja, nagyja talpon állott fogadtatásukra, a város fel volt lobogóva, diadalkapuk állottak a város elején, közepén és végén, a hatóság, a nép óriási tömege, városiak, vidékiek vegyesen, ott szorongtak Német-utca végén és mikor a látóhatáron feltűnt a kíséret, olyan hatalmas, szivből jövő éljen-riadás fogadta a felséges párt és kísérte a városon végig a róm. kath. püspöki palotáig, aminőt csak a szeretet és hála képes kifejezni.

A kocsis Gyapju község földesura volt, a kocsai mellett Biharvármegye daliás ifjai lovagoltak, a kocsai előtt Nagyvárad, a báródság és a szatmári festői öltözetű banderium lovagolt, ez utóbbiak öltözete egészen nemzeti szintű: — piros nadrág, zöld attila és fehér mente volt, ami az egykori honvédeknek igen jól állott.

A festői öltözetű banderiumok, az alföld gazdag tavaszi pompája, a nép rokonszenves, tüntető fogadása egészen új világot tártak fel a felséges asszony előtt, Alattvalói hűségének megnyilatkozása, a törhetlen ragaszkodás érzete, a szeretet hűsége viszonzásra várt, hogy egybekapcsolódjék a nép és az uralkodó vonzalma, hogy így a trón iránti lelkesedés a rajongásig fokozódjék.

A szatmári banderisták rajongó lelkesedéssel beszéltek a felséges asszonyról és a farsztó lovaglás után keseregve huzatták szállásukon a Rákóczy-indulót, melyből kiárad a magyar nemzet dicsősége és kesergése. Ez akkor tiltott zenemű volt.

Biharvármegye földesurai előszedték a régi, a daliás idők maradványát, a dísz-magyar ruhát s a felséges pár előtt a püspöki palotában tisztelegtek. Este a fényesen kivilágított Sas nagytermében bál volt, ahol a kivilágított vá-

ros megtekintése után Ő felségeik szintén megjelentek.

A császárné előtt tündéres varázslatban tűnt fel a tavaszi pompában kéjelegve nyugvó gazdag alföld és ez a nép, amelyet egymás nélkül képzelnem sem lehet és ime, itt a bálban, ebben a teremben, a nők finom érzékével megvilágítva látta megjelenni a fenhéjazó hatalmat és a sötét gyűlölködést, az uralkodó pár iránti hódolat fékezte az indulatok kitörését, de a magyar arcokról a borot eloszlatni még a szeretet, hála és tisztelet sem volt képes.

Az uralkodó pár megnézte a népünnepet, meglátogatta a vármegyeházát és a várat, a császárné az Orsolya-Szűzek zárdáját kereste fel, ahol a fejedelemasszony, az orsolyaszűzek élén, kézesókkal akarta hódolatát bemutatni.

— Én a földi királynak vagyok eljegyezve, ti a mennyeknek! — mondá a felséges asszony s a kézesókot meg nem engedve, a fejedelemasszonyt homlokon csókolta.

Az uralkodó pár május 28-án reggel folytatta utját Debreczen felé.

Ezt az utazást félbeszakította az első gyász.

A két éves Zsófia főhercegnő, első gyermekök, meghalt s a gyermekét forrón szerető anya nem gondolt többé az ünnepségekre, sietve utazott a temetésre.

Ez a gyász, mely szívét érte, azután meg, a szűk szavú történetírő szerint, »az udvari fész« anayira megrongálta egészségét, hogy huzamosabb ideig (1860—1861) az enyhe éghajlatu Madeira szigeten kellett tartózkodnia.

Az ötvenes évek végén a katonai uralom hatalma megtört, a villafranzai béke, mely az osztrák uralmat Lombardiában megszüntette, a katonai uralom leáldozását jelezte. A magyar arisztokrácia megérezte a kibékülési hajlamot, Bécsbe sietett, hanem a nemzet idehaza alkotmánya visszakövetelését erősen hangoztatta, az országgyűlés, a megyei gyűlések a sérelmek orvoslását követelték.

A felséges asszony, ki minden politikai beavatkozástól tapinta osan tartózkodott, az események fejlődése előtt nem zárkozhatott el. Férjéről, gyermekei jövőjéről volt szó a birodalom zömét — a jogait folytonosan követelő — magyar nemzet képezte, ennek földrajzi térfoglalása, az általa már látott gazdagsága, a történelemben felsorolt, számos ízben megnyilatkozott űs ereje, mely nem régebben az osztrák császárságot remegtette meg, az előtt pedig Mária Terézia királynő koronáját megmentvén a monarchia sorsát tartá kezében, mind-mind szeméi elé tárták, hogy ezt a nemzetet méltatlanul bántják, pedig, a monarchia ügyeinek tapintatos vezetésével a dinastia sorsához lehetne lánczolni. — Ki állíthatná, hogy míg körülle forrongott a világ, egyedül a hű hitvestársnak, a gondos anyának voltak lezárva szeméi, hogy ne lásson, bezárva fülei, hogy ne halljon!

Látott és hallott, de emellet gyötrelmei között érezte is a sors csapását.

— Ha Olaszországban rosszul mennek a császár dolgai, az nekem nagyon fáj, de ha Magyarországon mennek rosszul, az engem meg öl! — mondá gróf Andrassy Gyulának 1865-ben, amikor hozzá is kezdett zengzetes nyelvünk megtanulásához.

A katonai uralom még egy kísérletet tett, hogy erejét fentartsa a nemzet követeléseivel szemben.

1866-ik évben, június 24-én, egy győztes csatának napjáról keltezett leirat a jogait követelő magyar országgyűlést berekesztette.

A hatalom szólott és ez a szó érzékenyen sebezte meg a császárné melegen érző szívét.

A megbántott magyar nemzet a porosz-osztrák háborútól jogainak érvényesülését remélte; a Bismarckkal szövetkezett magyar emigráció felkelésre hitta fel a magyar nemzetet, lázas türelmetlenséggel vártuk a jelt, amely tette int, égett a föld talpuk alatt, vérünk forrott, karjaink feszültek. . . .

És a felséges asszony ama rettenetes időben, mikor az osztrák monarchia feloszlás felé indult, mikor a sadovai szörnyű vész miatt Bécs utcáin forrongott a nép, mikor a győztes porosz betört Magyarországra, ide jött közzénk Budapestre, megvonult gyermekeivel a Zugligetben, a Kocmeister villában, reá bízván sorsát a magyar nemzetre.

Nem keresett erődített helyet, nem vonult valami bevehetetlen várba, hanem ide jött a magyar nép szívébe, a szabad természet ölébe.

És a magyar nemzet meglátta ezt, megérezte e bizalom magasztosságát és annyi millió bosszus magyar között nem akadt egy széles e hazában, aki az ő nyugalmát megháborította volna.

A felséges asszony ez időben már eredetiben olvasta történelmünket és ismerte a magyar irodalmat, sőt ama tiltott könyvet a »Függetlenségi harc történetét«-t áttanulmányozta volt.

A monarchiára rátörő vihar eme nagy katasztrófájának idejében, zugligeti magányában, sűrűn érintkezett a magyar nemzet kiváló alakjaival és nem csalódnunk, ha erre az időre tesszük befejezését annak a műnek, melybe a gyászos halálról értesülő királyunk eme szavaival világított be:

— Benne védasszonyát vesztette Magyarországot!

Az uralkodóházat ért katasztrófa után a nemzet és az uralkodó kibékültek, 1867. évi június 8-án az esztergomi érsek a király fejére feltette szent István koronáját és megérinté vele a királyné jobb vállát, majd királynékat koronázta meg a veszprémi püspök.

Nagy ünnep volt ez nekünk, nagy ünnep, felséges asszonyunknak, szeretett királynénk a nemzet megnyilatkozó öröme és hálája közben szépsége kincses házában összes drágaságait arczára, alakjára önté, hogy ragyogott az öröm és szeretet pompájában, sugárözönében boldog volt, boldogságtól ragyogott a felséges asszony e magasztos, lélekemelő nemzeti ünnep nagy tényei alatt.

A magyar nemzet rajongott érte mint egykor Mária Teréziáért.

Mindkettő bizalmat helyezett a magyarba és nem esalatozott meg bizalmában.

Mária Terézia trónját megvédte nemzetünk erejével, hatalmával, Erzsébet királyné megerősíté a királyi trónt szeretetéből fakadt bizalmával.

A törvényhozó testület százezer darab aranyat és a gödöllői uradalmat ajándékozta a királyi párnak. Amazt a királyi kegy a magyar önvédelmi harc honvédei nyugdíjalapjául tette le, emezt családja tartózkodási helyéül választotta.

A királyné, amikor teheté, hű magyarjai közt, a világ zajától elvonulva, gyermekei vallásos erkölcsi nevelésének élt s a gondos családanya forró szeretetével vette körül azokat, kiket alattvalói elé példányképpül akart állítani.

A gödöllői aranyidő ide vonzotta az arisztokráciát, a vidék népét a királyné elárasztá kegyeivel s jótékonyágával, nyájas modora fokozta azt a szeretetet, melyet a nemzet érzett iránta.

1876. évi február elején a tisztelet és hála Deák Ferencz ravatalához szólította őt, imába merülve térdepelt legnagyobb alattvalója koporsójánál, áldozván a mult emlékének; majd a temetés alkalmával a budai királyi palota ablakához állva, nézte a gyász kíséret elvonulását, míg felette nagy gyászlobogót lengetett a szél.

A királyné gyermekei boldogságának bekövetkezését egyenként látta; Rudolf trónörökös megnősült, leányai szívök választása szerint mentek férjhez. Kellett-e nagyobb boldogság, mint jó gyermekektől és kedves unokáktól körülvéva várni a tisztas aggkor bekövetkezését? A kegyetlen sors azonban másként végzett!

1889. évi január 30-án iszonyu katasztrófa véres fellege borítá be a boldogság napsugaras egét.

A királyné, az anya szíve, rettenetes sebtől vérzett.

És még volt ereje ahhoz, hogy királyunknak, az apának ő adja tudtul Rudolf trónörökös gyászos halálát.

Amire senki sem mert vállalkozni, arra az anya, megtört szívvel, mardosó gyöttrődések között vállalkozott és a rettenetes kín sulya alatt nem omlott le; hiszen férjét, az apát kellett támogatnia.

Hol van ennél nagyobb hősiesség! — Valóban a női szív megbecsülhetetlen kincsét rejt magában.

Ettől az időtől kerülté mindazt, ami boldogságára emlékeztette.

Az isten rendelkezésén meg tudott nyugodni, de a seb nem szűnt meg fájni, annak gyötrelme égett olthatatlanul, nem volt vigasza az Isten akaratán kívül egyéb, ami enyhülést adott volna lelkének.

Ídegen földön, a szabad természet ölében, kísérlette meg az enyhülést felkeresni, a corfui Achileion, ez a ragyogó pompájú kastély a tengerben, tudunkra adja, hogy rajongó szeretete a szépért, műizlése nem szűnt meg még gyötrelmei között sem. Felkereste a Herkules fürdőt, Bártfa ózondus fürdőjét e hazában, de enyhet nem talált sehol.

Még egyszer láttuk őt férje oldalán, a szép, a szenvedő asszonyt. Akkor, amikor a magyar nemzet 1896-ban ezeréves fenállásának ünnepét ülte és a nemzet küldöttei, a főrangúak a főpapok, a törvényhatóság daliás alakjai, az ezredéves mult nagy eszméjéhez illő pompában, ragyogó díszben és a nép képviselői a trón zsámolya elé vonultak, hogy a felséges királyi párnak, a trónnak és koronának bemutassák hódolatukat.

A királyné, a szenvedő asszony, ott állott férje oldalánál, szemében ragyogó könnyel, amelynek tükreben utójjára villant meg hazánk történetének őt beragyogó része. Ha ez a könyv abban a pillanatban gyémánteseppé jegőzősődik, rá vésett betűből a hideg kutató ész a tört remények keserveit és azt a vigaszt olvashatja le, hogy ez a ragyogó ünnep, teljes pompájában, az ő nevével, az ő emlékével van örökre összeforva.

Azután ismét elment bolyongani, kerülté a boldogság egykori enyhe, puha fészéket, mert lelke gyöttrődését csak növelte, ha látta azokat a helyeket, ahol reményeinek finom, üde szálaít szövögette, ahol a jövő messze előre hulló fényözönében gyönyörködött, ami most sötét, kihalt, kopár lett előtte.

Mintha a szabadság egyik földéről a másikra, az enyhet adó halál keresni ment volna.

Territetben, a genfi tó partján, ragyogó napsugaras időben, a szabad természet ölében, melyet annyira szeretett, találta őt az orgyilkos töre.

Ez a tör nemesak a királynét sebezte halálra, hanem örökké sajjó sebet ütött a magyar nemzet szívében is.

A düh és fájdalom örületes sikoltásával sirt fel a magyar a gyász hirtallatára; de majd mikor látta, hogy az ő fájdmánál még nagyobb, az ő gyászánál még mélyebb is van, a felséges király, a gyermekek és unokák, a család gyásza, az ő sebénel kinosabb is van, a király sebe, önkénynt, parancsszó nélkül gyászba öltözött, mulatozásait megszüntette, zenéjét elhallgattatta, megnyitotta templomait, hogy nagy keservét kisírja az Úr oltára előtt és a fejedelmi gyászban részt vegyen. Majd áldozat-filléreit hordta össze, hogy emléket állíton annak, akit legjobban szeretett.

A magyar nemzet egére ráborult a gyásznak komor fátyola és nem fog széteszlani addig, míg Budavárában, a Szent György-téren, a magyar dicsőség vérrel megszentelt csarnokában meg nem jelenik magasztosan felséges alakja annak, kinek emléke legyen áldott mindörökké!

Cseresnyés Honka k. a. szavaltá el ezután mély érzéssel s nagy hatás között gróf Zichy Géza »Királyunkhoz« című költeményét.

A közönség emelkedett hangulatban távozott a sikerrel rendezett gyászünnepeiről.

Kápolna szentelés a hadapródiskolában.

Nagyvárad, 1898. nov. 20.

Lélekemelő szép ünnepély volt vasárnap délelőtt a nagyvárad honvéd hadapródiskolában.

A tanintézet főépületének III. emeletén nemes egyszerűséggel berendezett tágas kápolna felszentelésének ünnepélyére gyűlt össze Nagyvárad város előkelősége, akiket az iskola parancsnoksága lekötőlező szívéllyességgel meghitt az ünnepélyre.

A város felőli részen van felállítva a kápolnában a csinos oszlopos, faragott oltár, csuesán a feszülettel s ez alatt a Szűz Mária szobra, a mely az oltárképet pótolja.

A kápolna menyezete kék alapon telve arany csillagokkal. A kápolna hajója közepén nagy kereszt diszeleg a menyezeten s ebből függ alá a 10 karos villanycsillár. A falakon is villamos lámpák szórják a fény sugarakat. Csúpn az oltáron ég viaszgyertya és az öröklámpában olaj.

A hosszú négyszög alakú kápolna 5 hatalmas színes ablakon kapja a világot. A falak mentén egyszerű lapos oszlopsorok vannak.

Az oltárral szemben a kápolna másik végén van az orgona.

Minden felesleges dísz kerülve van az egyszerűségében is szép kápolnában.

Már 9 óra tájban robogtak ki a fogatok a hadapród iskolához s gyalog is sokan igyekeztek a ünnepélyre.

Az érkező vendégeket *Mayor* százados iskolaparancsnok és a tanári kar a legnagyobb előzékenységgel fogadta. A rendet pedig *Passie* Tódor tb. r.-kapitány tartotta fenn.

A megáldás után a közönség felvonult a kápolnába.

A növendékek a falak mentén állottak egymás mögött, diszgyenyruhában, míg a nagy számú előkelő hölgyek és urak a padokban és székeken foglaltak helyet s ezenkívül csakhamar az egész kápolna zsufolásig megtelt.

Ott voltak a katonaság részéről: Pokorny Hermann altábornagy, Latcher tábornok, Kovács Dénes honvédelezredes, Catty alezredes, Jankovich J. tüzérőrnagy és Knoblauch főhadnagy, Philippoviu honvédeőrnagy, Kapri báró és Vich huszártisztek. A polgárság részéről: Dr. Bulovszky József polgármester, Rácz Mihály főjegyző, Dus László, Darvassy Lajos, Komlóssy József, Fassy törvényszéki elnök, Jelenesik István, Móré Pál dr. Molnár Géza, Fráter Imre táblabíró, Papp Miklós pénzügyigazgató, K. Nagy Endre, dr. Bozók Alajos jogakadémia igazgató, dr. Szolcsányi Hugó, Krüger Viktor reáliskolai igazgató és a tanári kar több tagja, Kertész Miksa és Novotny Alfonz pr. r. kanonokok, Bunyitay Vince kanonok és Kuesovszky tb. kanonok, Bozók B., Horl J. Hraniczky Károly, Lopusny Gyula, dr. Wallner Ödön, Szunyogh Lóránd, dr. Vueskies Gyula, Hlatky Endre, Vinkler Lajos, Róz Mihály, Wallaschek Venczel, Jerzsák István, Mózes Imre, Istvánffy József, N. Justh Károly, Halász Gyula, Nyáry Ignác, Váradai Manó, Lindenberger János, Gaudnib Gyula tábori lelkész, Janky József, Oszterlamm Ármán, Papp Imre, Ováry Sándor, Ferdényi Olivér, Jancsó Lajos, Kópis József, Kovalik János, Számborovszky Rezső, s még igen sokan.

Az ünnepélyes szent misét, *Aranyossy* hadapródi iskolai lelkész és növendékpapok segédletével *Dencs* János tb. kanonok, esperes plébános végezte.

Az Evangeliumnál *Dencs* János az oltár előtt a következő szép szónoklatot tartotta az ifjúsághoz.

Dencs János beszéde.

Isten, haza, király, e szavak, illetve ezekhez kötött fogalmak buzgó átérzése és önzetlen, tettekben gazdag nyilvánítása voltak képesek kedves hazánknak dicső multat szerezni és annak jövőjét is csak az igaz hithű vallásosság és romlatlan erkölcs és kedves hazánkhoz, ez őseink vértől áztatott drága földhöz, — melyen kívül nincs számunkra hely az egész világon, — ragaszkodás és koronás apostoli királyunk iránt a legjobb, legnemesebb, legalkotmányosabb és legerősebb felsőbb Urunk iránti jobbjai meghódolás, tántoríthatlan hűség és forró szeretet képesek csak biztosítani.

Ti ker. ifjak még nem fogjátok fel a hazaszeretet lélekemelő voltát, felséges szellemét, — nektek ez idő szerint szoros köteleességek Isten mindenek felett szeretni, imádni, Ő sz. Felségének élő hittel, tántoríthatlan reménnyel és forró szeretettel jóságát meghálálni, ernyedetlen szorgalommal tanulni, a házi fegyelmet pontosan megtartani — és példás, erkölcsös magaviselet és engedelmisség által előjáróitok buzgalmát meghálálni — az ismeretek és tudományok megszerzésében minden igyekezetet ki-

fejteni — hogy tanulmányaitok befejeztével Isten iránti kötelemeitek teljesítése mellett, minden tehetségeket kedves hazánk javára, felvirágoztatására és védelmére értékesítsétek — hogy buzgó, engedelmes gyermekei legyetek Istennek — jámbor és istenfélő keresztények — hasznos és önfeláldozó polgárai kedves hazánknak, melynek érdekében bármely áldozatra készek legyetek.

Istent, mint legjobb mennyei Atyánkat szoros köteleességünk teljes alázattal imádni és sironi boldogságunkat czélzó sz. parancsait lelkiismeretesen megtartani és ez által megmutatni és beigazolni, hogy Ő sz. Felségét mindenek fölött szeretjük — hisz az Ő áldásától függ kedves hazánk felvirágozása — édes mindnyájunknak jóléte, boldogsága, az egész megváltott emberiségnek örök üdvé; és Isten áldása nélkül nincs, mert nem lehet boldogság siron innen, nincs, mert nem lehet üdvösség siron tul.

Gondoljátok meg, mily nagy méltóság jutott osztályrészünkül, midőn Isten képére teremtettünk és isteni atyánkat nevezhetjük, kinek elpanaszolhatjuk keserveinket, elsrhatjuk fájdalmunkat, elérjeshetjük minden nemű kérélmünket, tehát ha Isten a mi atyánk, akkor helye lesz Ő szent Felségének e díszes intézetben, tiszteletben fognak tartatni parancsai és törvényei a ti körötökben és senki sem merje megbántani azt a jó atyát, kinek kegyelmétől, áldásától függ a ti és édes mindnyájunk jóléte és boldogsága; sohase feledkezsetek meg, hogy az Isten mindenütt jelen van és félelemmel és kitartással munkáljátok földi boldogságotokat és örök üdvösségeket.

Felséges urunk királyunk előtt alattvalói hűséggel és szeretettel meg kell hódolnunk, ki országunkat oly bölcsen kormányozza, ki szeretettel kedves hazánk iránt oly fényes tettekkel már számtalanszor beigazolta, kinek egyetlen törekvése, imája a haza és édes mindnyájunknak boldogítása, ki az országnak dicső őseink által bölcsen alkotott és áthagyományozott alkotmányát fejedelmi hűséggel őrzi és megvédi — tehát urunk királyunknak felséges személyét a leggyöngédebb szívből tisztelni, szeretni, sőt telenül megóvni hazafini legszentebb köteleességünk, tehát köteleességünk alázatos imával kérni az Ég urát, — hogy Ő Felségét minden bajoktól, szomorúságoktól megóva, — boldogan sokáig őrtesse hazánk boldogítására és a mérhetlen lelki fájdalom és keserv elviselésére adjon kegyelmet az irgalmas Ég!

Vége hazánk boldogsága és felvirágozásáért minden tehetségünkkel közreműködni és önfeláldozólag munkát és ha szükségeltetnék életünkkel és vérünkkel, tehetségünkkel és vagyónunkkal áldozni köteleességünk, a testvéri érzelmet és szeretetet, az egyetértést és békét, mely a földi boldogságnak alapföltétele, magunk között fentartván és megőrizvén.

Azért állítottat fel e díszes kápolna, melyet ma bibornok püspökünk Ő Eminenciájára kegyelmes parancsára felszenteltem, hogy itt a Mindenható oltára, a Megváltó Jézus drága színe előtt az ima és ájtatosság mindenható ereje által kegyelmet nyerjétek erkölcsi és szellemi kiképzétekre, hogy az ismeretek és tudományokbani előhaladástokkal párosulva járjon szívetek, lelketek művelése, hogy a Mindenható törvényei iránti engedelmisséggel bizonyítsátok be Isten iránti imádatokat, köteleességeitek lelkiismeretes teljesítésével, szorgalmas tanulással igazoljátok be a kedves haza iránti szereteteiteket — és e szeretet és hűség által apostoli királyunk iránti hódolatotokat.

Minden szép, jóra, magasztosra csak a jó Isten kegyelmével leszetek képesek, azért az Isten áldása és kegyelméért gyakran imádkozzatok. Ámen.

A szép beszédet nagy figyelemmel, mély áhitattal halgatta a közönség.

Az orgonán *Kalmár* Illés v.-ujvárosi kántor játszott.

A szent mise alatt a növendékek, >O sanctissima<-t énekelték el *Tucsek* Ferencz karmester vezetése alatt.

A szent mise végén meghatóan szép mozzanat volt, mikor a növendékekkel az egész közönség elénekelté Kölcsey >Hymnus<-át.

A templomi ünnepély után a tanári kar a legnagyobb szívéllyességgel vezette a közönséget az iskola helyiségeinek a megtekintésére. Végig járták a háló, étkező, tornatermeket, a tanhelyiségeket.

Mindenütt a legnagyobb tisztaság, egyszerűség, de azért semmi butodarab, taneszköz nem hiányzik.

Pazarul van berendezve a rajzterem, a különböző gypsz mintákkal. A torna terem pedig minden nagyváradi tanintézetet felülmul.

Mindenütt a szekrényeken, fogasokon a növendék neve.

Körülbelül dél volt, mikor a közönség elhagyta a hadapród iskolát s távozott a szép ünnepélyről.

A Baross szobor leleplezése.

Vasárnap óta az ország fővárosában meg van örökítve néhai *Baross* Gábor volt kereskedelmi miniszter emléke.

A közadakozásból emelt szobor leleplezési ünnepélye imponáns volt s a székes-főváros legelőkelőbb férfiai jelentek meg a leleplezésnél.

Ott áll a szobor a Kerepesi-ut végén, szemben a személy-pályaudvarral.

A szobor parkját reggel 9 órakor körülzárta a rendőrség és a magyar államvasutak altiszti kara. Ezek alkották a kordont, míg a rend fentartásáról kokárdás rendezők gondoskodtak.

A szobor jobbfelén sátor állt a kormány és a Baross-család tagjai számára és a sátor előtt állt a szónoki emelvény, jobbra pedig a koszorut hozó küldöttségek sorakoztak.

Az ünneplők soraiban voltak: Bánffy Dezső br. miniszterelnök, Perczel Dezső, Wlassics Gyula, Fejérváry Géza báró, Darányi Ignác, Dániel Ernő báró és Josipovich Imre miniszterek, Zsilinszky Mihály, Schmidt József, Grunzenstein Béla és Cseörgheő Gyula államtitkárok, Wekerle Sándor, a közigazgatási bíróság elnöke, Szilágyi Dezső, a képviselőház elnöke, Láng Lajos, a képviselőház alelnöke, Sárkány József, a kir. kuriai tanácselnöke, Széll Kálmán Csáki Albin gróf, Pallavicini Ede őrgrof, Lukács Béla, Baross utolsó államtitkára Thuróczy Vilmos főispán, Ráth György, kir. táblai tanácselnök, Ludvig Gyula, a m. királyi államvasutak elnökigazgatója, s az előkelőség százai s ezrekre menő nép.

A család részére fentartott sátorban foglaltak helyet a <vas>-miniszter öreg édesanyja, özvegy Barossné született Pongrácz Natália, anyósa özv. Sipeky Sándorné, jelenleg gróf Beckers Alfonzné, Baross Gábor özvegye, fia, ifj. Baross Gábor, a budapesti piarista gimnázium hatodosztályu tanulója, leánya, Baross Karola, ki feltűnően hasonlít édesatyjára; a miniszter testvére, Baross Jusztin trencsényi alispán, sógora Kovács József illavai fegyházigazgató, Sipeky Béla orsz. képviselő, a miniszter unokaöccsei: Baross Gyula kir. táblabíró, Géza postatakarék-pénztári titkár, Károly, r. kath. plébános, Pál, főhadnagy, József, banktisztviselő és Jenő, m. államvasuti hivatalnok. A leleplezésen számos küldöttség volt jelen.

Délelőtt 11 órakor lépett az emelvényre báró Podmaniczky Frigyes s hosszabb beszéddel nyitotta meg az ünnepélyt.

Ezután *Bráza* Kálmán, orsz. képviselő a végrehajtó bizottság elnöke rövid beszédben vázolta a bizottság működését, végül felkérte a kereskedelemügyi minisztert, hogy eszközöltesse a szobor leleplezését.

A beszéd után *Dániel* Ernő báró kereskedelmi miniszter mondott emelkedett hangú beszédet.

A miniszter háláját fejezi ki azért, mert neki jutott a megtisztelő feladat: leleplezni boldog emlékü elődjének, az első magyar kereskedelemügyi miniszternek az ércszobrát.

A miniszter a következő szavakkal fejezte be beszédét:

Ez elismerés kifejezője lesz az ércszobor

melyet im átadok megőrzésre és gondozásra a magyar kir. államvasutak igazgatójának, melynek feladata leendő hálás kegyelettel ápolni azt, hogy hirdethesse késő századokig a nemzet háladátságát, Baross Gábor érdemeit és a jól végzett becsületes munka dicsőségét!

A tetszéssel fogadott beszéd után és különösen mikor a lepel lehullott a szoborról, a közönség lelkes éljenzésbe tört ki, kalaplevéve és zsebkendőjét lobogtatva üdvözölte a vasminiszter ércalakját.

Perczekig tartott ez a tüntető éljenzés, a mely után *Ludwig* Gyula, a m. á. v. elnök-igazgatója átvette a szobrot.

Ezután a magyarországi kereskedelmi utazók egylete nevében *Auer* Róbert elnök letette az egylet érckoszoruját rövid beszéd kíséretében.

Végül *Bellovits* Imre karnagy vezetésével a himnusz zendítették rá: a Budai dalárda, a Ganzgyári dalkör, a M. Á. V. északi főműhelye »Törökvs« dalkörének és a kassa-oderbergi vasut dalegyletének tagjai.

A himnusz hangjai közben tette a talapzatra *Bánffy* Dezső báró miniszterelnök a kormánykoszoruját és a társaság köröskörül megtekintette a szobrot *Szécsi* Antal, a mű alkotójának vezetésével. Számtalan koszorút helyeztek a szoborra.

A koszorukat a szobor talapzatán hagyták, a szállagokat pedig illavára szállították s a Baross muzeumban helyezték el.

A szoborhoz egész napon át nagyszámban zarándokolt a főváros kegyeletes közönsége.

A szobor Barossot csipőre tett kézzel ábrázolja, míg másik keze sziklán nyugszik. A talapzat egyik oldalán Merkur nyújt fel neki babérágat, a másik oldalon pedig egy, a munkát jelképező erős férfialak ül. Azonkívül a talapzaton elől a vasut és hátul a Vaskapu-szabályozás domborműve díszíti. A fölírás pedig egyszerűen ez: *Baross*. A talapzat egyik sarkára művészileg simul a kereskedelmi utazók remek érckoszoruja.

A szobor teljesen hazai munka; a *Beschoner*-féle (jelenleg *Gladdenbeck* H. és fia) ércöntő részvénytársaság műhelyében készült és súlya 6000 kilogramm.

UJDONSÁGOK.

* **Királyi kihallgatás** Tegnap délután a király őfelsége általános kihallgatást adott, a melyen fogadtattak: Szapáry István gróf, Szlavszky Gyula főispán és Hornig Károly báró püspök titkos tanácsosok, Castaldo Lajos, Molnár Hugó, Piro Arthur, Lovasy és Siglitz Ferencz altáborvezérek, Merkl Lajos vezérőrnagy Péter Benjámín, Pauer Ferencz és Magyar Gyula ezredesek, Vukics Lázár lovag és Faboriczu János lovag alezredesek, Szapáry Péter gróf, osztálytanácsos és Jekelfalussy Sándor főposztigárgutó, Ebner Lajos dr. egyetemi tanár, Schiffer Ferencz és Való Simon dr. kanonok, Dávay Ignác kir. táblai bíró, Baross Gyula törvényszéki bíró, Gamann Zsigmond kereskedelmi kamarai titkár, stb. A mint hírlik a király őfelségének jelenlegi tartózkodása Magyarországon a jövő héten ér véget.

* **Erzsébet emlékfák.** Már említettük, hogy Erzsébet királyné emlékezetének megőrkítésére a földművelésügyi miniszter mozgalmat indított. Remek hangú körleveleket küldött szét a törvényhatóságokhoz, a melyben felhívja, hogy boldogult királynénak emlékezetére fákat ültessenek.

* **Az esküdtek névjegyzéke.** Nagy dolgot csinálnak most a városházán. Az esküdtszéki intézmény kiterjesztése folytán már meg kell tenni az előkészületeket. Összeállítják az esküdtek névjegyzékét, ez pedig ezrekre megy. A leggondosabban kell ezt a munkát végezni, hogy a törvény követelményeinek megfelelően. *Kelcz* Dezső irodaigazgató felügyelete alatt készíti a lajstromot s küldik széjjel a kérdő-íveket.

* **Jókai aranykoszoruja.** A debreczeni színészeti kiállítás értékes és becses tárggyal szaporodott a napokban. Jókai Mór, a magyar költőkirály, küldte el azt az aranykoszorút,

melyet néhai neje Laborfalvy Róza kapott a debreczeni közönségtől 50 éves jubileuma alkalmával.

* **Kinevezések a bírósághoz.** *Misley* Kálmán nagyvárad kir. törvényszéki joggyakornok aljegyzővé nevezetett ki a nagyvárad kir. törvényszékhez. — *Szabó* Győző borosjenői kir. járásbírósi aljegyzőt a nagyvárad kir. törvényszékhez helyezte át az igazságügy-miniszter.

* **Vidéki hírlapírók szövetsége.** A vidéki hírlapírók országos szövetsége vasárnap Budapesten a Pannonia szálló külön termében rendkívüli közgyűlést tartott, melynek fő tárgya volt a vidéki újságírók nyugdíjintézetének megalakítása. A közgyűlésen *Kulinyi* Zsigmond szövetségi elnök elnököl. Jelen volt összesen öven tag. Beható vita tárgyává tették a kidolgozott szabályokat és táblázatokat. A határozmányok szerint nemcsak személyes nyugdíjat biztosíthatnak maguknak a tagok, hanem özvegyeiknek és árváiknak tisztességes ellátást szerezhetnek. A nyugdíj kiszámításának alapja körülbelül megegyezik az országos hírlapírói nyugdíjintézet táblázataival s a közgyűlés az előterjesztett alapszabályokat egy általánosságban, mint részleteiben elfogadta. A nyugdíjintézet már a jövő év január 1-én életbe lép s azonkívül külön segélyalapja is lesz a szövetségnek, mely eddig 5000 forint felett rendelkezik. A szövetség összes vagyona kerekszám 30.000 forint tesz, amiből már 15.000 forint van elkülönítve a nyugdíjintézet céljaira. A rendes tagok száma 108, az alapítóké 105, a pártoló tagoké 489.

* **Egy aggastyán halála.** A biharmegyei ügyvédi kar egyik kiváló öreg tagja elhunytáról értesülünk mély részvétellel. *Prichistal* Antal élesdi ügyvéd 79 éves korában tegnap reggel meghalt. Halála mély gyászba borította az *Óváry*-családot, *Óváry* édesatyját vesztette az elhunytban. A halál híre városszerte igaz, mély részvételt keltett. A család által kibocsátott gyászjelentése a következő:

Prichistal Antalné szül. Aizele Éva ugy maga, mint gyermekei: Sándor nejjével Zsombory Irmával és gyermekeivel Mariska és Klárával; Dezső, Teréz, öz. Schüller Sándorné leányával Ilonával; Kálmán és Béla ugy veje Grensperger János gyermekeivel Pirokska, János és Juliskával a rokonok nevében is szomorodott szívvvel tudatják a jó férj, szerető apa, nagyapa és rokonnak *Prichistal* Antal ügyvédnek 1898 november 21-én reggel életének 79-ik évében rövid szenvedés után történt gyászos elhunytát. A boldogult tetemei f. hó 22-én d. u. 3 órakor fognak az ev. ref. egyház szertartása szerint az élesdi sírkertbe örök nyugalomra helyeztetni. Éresd, 1898 nov. 21. Béke és áldás legyen porai felett!

* **Hamis borok.** Kolozsvárról írják a *Kel. Ért.*-nek: Három kolozsvári borkereskedő *Seifritz* Antal pécsi borkereskedőtől csak a napokta rendelt nagyobb mennyiségű bort, melyet a bécsi cég után is indított s a 7 nagy hordó bor megérkezett a kolozsvári vasuti állomásra. Időközben a *Steifritz*-cég neszét vette a bécsi borok ellen Kolozsvárról megindult hajszának; miért is táviratilag visszarendelte a küldött borokat. De a távirati rendelkezés már elkészt, mert akkorára a rendőrség a vasuti raktárban őrizet alá vette. — Darányi Ignác földművelésügyi miniszter Kolozsvár polgármesteréhez ez ügyből kifolyólag táviratot intézett, melyben elrendeli, hogy a vizsgálat eredményéről hozzá részletes jelentést terjeszzenek föl.

* **Betörési kísérlet a Hunyady-malomba.** Ismeretlen tettesek f. hó 9-én betörést kíséreltek meg a Hunyady-malomba. M a u c z a György temetőr azonban a tetteseket idejekorán elzavarta. Ujabbán f. hó 19-én ismét betörést kíséreltek meg, a vállalkozás azonban ekkor sem vezetett eredményre, sőt a malomőr lövésétől annyira megijedtek, hogy az összes szerszámok, köztük egy nagy rozsdás kés hátrahagyásával elmenekültek.

* **Halálozás.** Részvétellel vettük a következő gyászjelentést:

Alulírottak fájdalomtelt szívvvel tudatják a legjobb nő, anya, leány, testvér sógornő és rokonnak

Tóth Benedek-né, szül. Keztyüs Róznának folyó hó 20-án éjjel 2 órakor életének 33-ik. boldog házasságának 15-ik évében történt csendes elhunytát. A megboldogult kedves halottak földi maradványai folyó hó 21-ik napján d. u. 1/3 órakor fog Nagy-Magyar-utca 266. sz. a. az ev. ref. egyház szertartása szerinti ima után a Bónai-kuti sírkertben örök nyugalomra tételni. Mely végültszesség tételre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad 1898. november 20-án. Béke hamvaira! *Tóth Benedek* férje, *Tóth Jenő* fia, *Keztyüs János* és neje, szül. Kovács Róza szülei, *Tóth János* apósa, *Keztyüs Vilma*, férj. Velszoron Árminné, *Keztyüs Teréz*, férj. *Zagyva Gyuláné*, férj. *Kesztyüs János*, *Kesztyüs Gizella* *Kesztyüs Juliska*, testvérei, *Keiszbrun Ármín*, *Nagy Lajos*, *Zagyva Gyula* sógorai. férj. *Nagy Lajos*, *Nagy Jani*, *Nagy Vilma*, *Nagy Juliska*, *Zagyva Irén*, rokonai.

* **Bánya-szerencsétlenség.** Resiczáról jelentik, hogy tegnap este Szákul községben robbantás következtében egy kőszénbánya kigyulladt. A munkások közül 7 ember sebet kapott, a többi sikerült megmenteni. A tűzoltásnál a bányatűzoltóság nagy erővel dolgozik. A bányakapitányság a szerencsétlenség okának kipuhatólására vizsgálatot indított.

* **A két fürdő forgalma.** A közeli Szent-László (Püspök) és a Félix-fürdőkről most állították össze a kimutatást az elmúlt nyár forgalmáról. Eszerint a Püspökfürdőben az ideai fürdőszobában állandó vendég volt: 244 férfi, 384 nő, 63 gyermek, összesen 691. Ideiglenes vendég volt: 5108. A Félix-fürdőben: állandó vendég vendég volt: 2016 férfi, 3211 nő, 200 gyermek, összesen 5427. Ideiglenes vendég 3000 volt.

* **Kassabetörés.** Folyó hó 19-én azaz szombaton éjjel a Brückner testvérek nagy-piaci söraktárának faajtáját ismeretlen tettesek kifeszítették, mely után a boltban levő ódon vaskasszát törték fel s annak tartalmát, mintegy 590 frtot elvitték. A betörők *Papakosza* és tanítványainak művészetét még csak megsem közelítik. Igen primitív eszközökkel dolgozhattak, de az ódon vaskassza feltöréséhez nem is igen volt szükség internacionális szerzőkre. Egy véső teljesen megtette a szolgálatot. Hátramaradt a műtét után egy sip, mely hihetőleg a zsebből hullott ki. A tetteseknek ez ideig még nem sikerült nyomukra találni.

* **Körözik a sikkasztót.** Fogaras megye megjárta derék pénztárnokával: *Grünfeld* Ignáczal. Ez az ur mintegy 80.000 frttal megugrott. Országosan körözik a kámforra vált legujabb kiadása *Kriványt*. A körözést Bihar-megyének is megküldték.

* **Elveszett.** A katolikus kör vaárnapi gyászünnepélyén egy arany karperec elveszett. A becsületes megtaláló kéretik azt *Cseresnyés* Albertné urnőnek, vagy lapunk szerkesztőségének átszolgáltatni.

Az idegesség okai.*

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Becsés lapja vasárnapi számában *Rátkay* József úr az idegesség okairól cikkezvén, elmefuttatása közben a fertőző betegségek terjesztéséről, az azok ellen való védekezés módjairól is elmélkedik s ez alkalommal olyan csodálatos naiv nézeteket árul el, hogy a t. szerkesztő

* *Rátkay* Józsefnek vasárnapi számunkban megjelent »Az idegesség okai« című cikkére két felszólalást is kaptunk. A egyiket, a városi orvosi hivatal védekezését itt közöljük egész terjedelmében. A másikat egy iskolaszéki tag írta. Véleményünk szerint *Rátkay* vasárnapi cikke nem volt támadás az iskolaszék vagy a tanítótestület ellen, mi legalább abban sértőt rajuk nem találtunk. Egyszerűen, minden személyeskedéstől menten, elmondja véleményét egypár tanügyi dologról. Ésnémi tekintetben igaza van. A folytonos tankönyv-és rendszer változtatás nem lehet előnyére a tanítás sikerének. Ha azonban azt gondolja az iskolaszéki tag ur, hogy az iskolaszék vagy a tanítótestület tekintetben védelemre szorul, készségesen közöljük a másik cikket is, de tessék a nevé aláírni, amint *Rátkay* is aláírta nevé cikkiének. Szerk.

ur engedelmével azokra válaszolni kénytelenek érezzük magunkat azon felelősségnél fogva, melylyel a város közegészség ügyeivel szemben tartozunk. És annál inkább kötelességünk e helyreigazítás, mert a téves eszmék olyan helyről származnak, a melyről egész nemzedékeket lehet gondolkodás módjukban megfertőztetni. Ha nem egy néptanító, nem egy iskola igazgató ajkáról hangzottak volna el azok a szavak, melyeken minden józan hygienikus megütődik, talán ügyet sem vetnénk az egész dologra, egyszerűen hallgatással mellőzhettük volna, a modern tudomány, a mindennapos tapasztalat igazságait, tényeit eként kiforgató okoskodásokat; de így a cikk súlyát nem is az adja meg amit mond, hanem aki mondja! — És igazán megdöbbentő hogy egy néptanító, a kinek kezeibe van fektetve igen sokszor egész családok sorsa, hirdessen olyan eszméket, olyan tanokat, mint a minők Rátkay ur cikkének nehézményes részében láttak napvilágot. Valjón várható-e ilyen oldalról az a támogatás, melyre a fertőző betegségek ellen való védekezésben a hatóságoknak éppen a tanítói kar részéről oly nagy szükség van, s mely nélkül ez a védekezés igen sok esetben csak illusorius?

Miket is mond az igen tisztelt cikkíró ur? Mindenek előtt nagy nyomatékkal konstatálja, hogy a hatósági fertőtlenítés nagyon hiányos, mivel az iskolapadok lemosatlanul, tehát fertőzötten maradnak. Az iskolák fertőtlenítése a főorvosi hivatal által átadott normatívum szerint minden egyes esetben a legapróbb részletekig menő pontossággal és gondossággal eszközöztetik, s a Rátkay ur állításával szemben kezeim közt van több iskola igazgató nyilatkozata, mely konstatálja, hogy a padok annak rendje-módja szerint kellőleg lemosottak még pedig szappanluggal. E tekintetben tehát a fertőtlenítő intézet közegeit semmi mulasztás nem terheli, kötelességüket mindenkor teljesítették, s Rátkay ur állítását mint egyszerűen a valóznak meg nem felelő kénytelenek vagyunk gyanúsításnak jelezni.

A t. cikk író urnak paedagogiai észrevételét a maga egész értéke szerint méltányolni nem lehet feladatunk. Elvégre is nekünk első sorban a hygiene követelményeit kell szem előtt tartanunk s nem tagadjuk, néha a kettőnek érdekei nem párhuzamosak. De ha van ellentét köztük, azt mi a hygiene emberei a lehetőségig igyekezzük kisimítani; féltő azonban, hogy olyan felfogás mellett, mint a minők t. cikkíró ur árul el a fertőző betegségek lényegét illetőleg, ezek az ellentétek még élesebbekké fognak válni. Mert ugyan van-e ma már józanul gondolkozó ember, a ki a fertőző betegségek ragályzó képességét kétségbe vonná? Pedig a t. tanító ur ezt teszi, a midőn zárjel közt kételyt fejezte ki, hogy »ha egyáltalán átadható az« t. i. a ragályos betegség! Hát ilyen felfogás mellett lehet hasábos cikkeket írni, irodalmi babérokat szerezni, de a gondjaira bizott tanulóknak testi épsége ellen vét az a tanító, a kinek eszméjára ilyen tévutakon kalandoz. Arról az orvosi tudomány nem tehet, ha a ragályos betegek ideális elkülönítése ma még keresztül vihetetlen, ámbár pl: a bécsi pestis eseteknél ez is eszközölhető volt, de mert a teljes védekezés nem minden esetben lehetséges, azért a részleges védekezés minden módját is nevetéssé tenni, kigunyolni s ehez paedagogiai sophismákból építeni a basist, ez annyira elmentésben áll az egyszerű logikával, hogy csakugyan ráczitálhatjuk a t. cikkíró szavait: »erre töl ágast áll a józan ész!« A t. cikkíró ur általában szembe állítja egymással a józan házi ésszt és az orvos urak eljárását. Hát akinek a józan házi esze, az u. n. vöröshimlőt a hólyagos himlővel téveszti össze, aki jónak bizonyultnak mondja általánosságban azt az eljárást, hogy együvé fektessük a himlős betegeket s ennek alapján ajánlja, hogy fektessük hát együvé a más betegségben levőket is, annak józan házi esze csakugyan nem merjen megjelenni a tudomány ítélőszéke előtt, mert ott »megmérgetett s könnyűnek találta magát«. — Szent Isten! hát a 20-dik század előestélyén akadhat egy néptanító, a ki előtt a hygiene legelemibb igazságai is ismeretlen földrész? Nem napnál fényesebb bizonyíték ez annak a hygienikus követelménynek feltétlen

szüksége mellett, hogy minden iskolában iskola orvosok alkalmaztassanak?!

Az angol orvosi kart Rátkay ur ellen megvédeni feleslegesnek tartjuk. A t. cikk író ur itt is, mint általában cikkének kifogásolt részében Cardinalis tévedésben van. Az angol orvosok u. i. a legmélyebb meggyőződésből hűvek a kötelező védhimlő oltásnak; de mert Angliában, az egyéni szabadság classikus földjén, ebben a kérdésben, sajnos, éppen a Rátkay ur felfogása szerint vezetnek, a lelkiismereti kényszer területére játszották át a fontos kérdést s behozták ugyan a kötelező védhimlő oltást, de a ki lelkiismeretére hivatkozik, az felmentést nyer s mi tőle e dícsőséget nem irigyeljük.

A mi a cikk egyéb részét illeti, azokra reflektálni nem tartjuk feladatunknak, csak egyet konstatálunk, azt t. i., hogy Rátkay ur cikkének incriminált részével nem csak a közegészségügynek, de az általa képviselt paedagogiának is nagyon rossz szolgálatot tett s ha válaszuknak, — melylyel különben ez ügyet részünkről befejeztünk nyilvánítjuk, — más eredménye nem lesz, mint az, hogy Rátkay urat a józan házi ész tüzhelyéről modern egészség-tan áttanulmányozására indítja, célunkat elértük.

Nagyvárad, 1898. nov. 21-én.

T. Szerkesztő ur kész híve

a városi t. orvosi hivatal
nevében

Dr. Baróthy Ákos,
v. th. főorvos.

Az első thea-estély.

Tegnap délután megéltünk a Zöldfa nagyterme: beköltözött oda a jótékonyág szelleme, ami azután olyan nagy és elegáns társaságot vonzott oda, aminőt városunkban csak igen ritkán s kivételesen lehet együtt látni.

Délután öt órától kezdve egymást érték a fogatok, ugy, hogy fél hatkor már az egész terem telve volt.

Az egyik sarokban Mezey Vilma, Sebő Pálné, Bálintffy Anna és Batig Ferenczné szervizolták a theát, amit azután Várad legszebb hölgyei vitték az asztalhoz.

A thea ára is mesés olcsóra volt megszabva: egy koronáért adtak egy theát s hozzá apró süteményeket, s mindezt a legszebb hölgyek adták.

Volt jó kedv is olyan, aminőt ritkán lehet látni.

A multság végén azután kisorsolták a Nogáll János fölszentelt püspök, nagyprépost ajándékát: huszonöt kötet diszkótésű Kempis Tamást.

A thea-estély anyagilag is fényesen sikerült, amennyiben a bevétel százhatvankilenc forint volt, s a tisztajövedelem meghaladja a száz forintot, amin a helybeli árvaházak osztoznak.

A legközelebbi estélyt valószínűleg december 5-ikén tartják.

Hogy a multság milyen fényesen sikerült, annak a leg eclatánsabb jele az, hogy a társaság alig akart szét oszlan s mikor elváltak, mindenki — a viszontlátásig bucsuzott.

Tudósítónk különben az estélyen jelen voltak közül a következőket jegyezte fel:

Asszonyok: Dr. Bulyovszky Józsefné, Böszörményi Gézané, dr. Bozóky Alajosné, Bozóky Béláné, Buzásyné, Byge Gyuláné, Bócz Gézané, Dobosfy Alajosné, Des Escherolles Kruspér Sándorné, Édes Rudolfné, dr. Fráter Imréné, Ficzek Lajosné, Geleta Rezsóné, Grunwald Henrikné, Géczy Lajosné, Hlatky Endréné, Hegedüs Gézané, dr. Imrik Péterné, Jakobi Frigyesné, Jánosiné, Jelentsik Istvánné, dr. Konrád Márkné, Kenéz Sándorné, Kis Elekne, Mariescu Athanázne, dr. Mayerné, Mihályházy Kálmánné, Mezey Vilma, özv. Magyariné, Miskolczy Barnabásné, Örley Kálmánné, Pokorny Hermanné, Papp Sándorné, Ritoók Zsigmondné, Schöpflin Agostonné Sebő Pálné, Szunyogh Szabocsné, Steinerné, Szmazsenka Ernőné, dr. Tassy Pálné, Toth Mártonné Wurst Terka.

Leányok: Böszörményi Tilda, Bocz Ilonka, Bozóky Margit, Bozóky Nóra, Bige Ilonka, Beliczay Irénke, Cseresnyés Lujza, Cseresnyés Ilonka, Czifra Olga, Deák Margit, Des Escherolli Kruspér Laura, Ficzek Margit, Géczy Irén, Hlatky Margit, Hegedüs

Irén, Jelentsik Margit, Jelentsik Klára, Járosy Karla, Kiss Anna, Konrád Margit, Lazár Ilonka, Miskolczy nővérek, Mihályházy Margit, Magyar Gabriella, Örley Anna, Pokorny Margit, Ritoók Emma, Sebestyén Edit, Sipos Elza, Steiner Kornél, Sebestyén Edit, Sebő Anna, Serényi Vilma, Tassy Zelma, Tóth Margit, Winkler Mártha.

Iparügy.

Ezer korona adomány az ipartestület menháza alaptőkéjének gyarapítására.

E hó 20-án ipartestületünk irodájának külföldi vendége volt: egy tiszteletet érdemlő katolikus lelkiatya jelent meg s nekem egy kis négy szegletes papirost hozott, melyre szép vonásokkal az volt írva:

»A nagyvárad elaggott iparosok menháza javára egy katolikus pap ezer koronát küld.

Ezen nemesszivü adományt az a magát megnevezni nem akaró katolikus főpap küldte, ki ugyanezen alapra már 2000 koronát adományozott s kit vármegyénk és városunk jótékony intézményei védangyalként ismernek s emlékéit örök időre ereklyeként őrizni fogják. Az adományozott összeget jelzett célra elkönyveltük s azért az összes iparosok nevében hálás köszönetünket azon kívánsággal juttatjuk az Egek Urához, hogy a névtelen adományozót tetteiért a földi boldogságok özönével árássa el s hogy azt élvezve a szenvedő emberiség könnyeinek felszárítására fordíthassa, mint azt egész életén át tette.

Kelt Nagyvárad, 1898. nov. hó 21-én.

Bertsey György,
ipartestületi elnök.

EGYESÜLETEK.

A nagyvárad tanítói kör választmánya is tegnap tartott gyűlést, St ark Gyula elnöklése alatt; megválasztották az ünnepre rendező bizottságot, melynek tagjai az elnök, Réz Mihály, Vaday József és Bodnár János. A választmány elhatározta, hogy a tanítói kört minden nap d. u. 4—8-ig nyitva tartja s részére lapokkal rendel. Minden hónap első szombatján fölolvassó estélyt rendez. A legközelebbi fölolvassó estély, mint értesülünk, decz. 3-án lesz.

A Biharmegyei tanító-testület központi választmánya f. hó 19-én d. u. 3 órakor a Tanító kör helyiségében Réz Mihály elnöklése alatt gyűlést tartott, amelyen jelen voltak: Auspitz Adolf, Beleznay Antal, Biczó János, Bodnár János, Gábel Jakab, Gasperik Lajos, Huszár Károly, Istvánffy József, Jánosházi János, Kovács László, Kovalikné H. Paula, Markovics Pál, Mártonffy Zoltán, Nagy Béla, Oó Dezső, Paulik Péter, Rechtené B. Zsófia, Réz Mihály, Sipos Orbán, Szücs Izsó, Vadai József és Varga Ferencz, helybeliek, — Karácsonyi J. Nagy Imre, Papp Ilona és Vidics János vidékiek.

A központi választmány több folyó ügy elintézésén kívül egy nagyobb szabású dolgot is intézett el; nevezetesen a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez egy föliratott intézett az állami tanítók megbetegedése esetén való helyettesítése tárgyában, Most ugyanis a fönnálló intézkedések szerint a kórügyba döntött állami tanító azért a csekély pénzét, amely a megélhetésre és orvosságra szükséges, tartozik odaadni a helyettesítőnek. Ennek a tarthatatlan fonák állapotnak a következményeit tárja föl az ügyesen megszerkesztett fölirat és kéri ennek a bajnak törvénynyel vagy rendelettel való orvoslását.

A választmány elhatározta, hogy hasonló tartalmu s a miniszterhez intézendő föliratok megtételére az ország összes tanító egyesületeit felszólítja és az állami tanítók szövetségéhez is ugyan e tárgyban megkeresést intéz.

A Biharmegyei Népművelési Egyesület f. hó 21-én d. u. 5 órakor az egyesület helyi-

ségében Sipos Orbán elnökle alatt választmányi gyűlést tartott. Jelen voltak: Auspitz Adolf, Gábel Jakab, Réz Mihály, Sipos Orbán, dr. Szabó György, dr. Tóth Mihály, és dr. Wallaschek Venczel. A választmány elhatározta, hogy egy korábbi megállapodás szerint a megboldogult királyné szobrára Bihar-megye népiskoláiban gyűjtést indítsa a gyűjtésre a tanítókat kéri föl; ugyancsak elhatározta, hogy 500 frtos alapítványt létesít, amelynek évenkénti kamataiból — jó viseletű tanulókat fog segélyezni illetőleg jutalomban részesíteni minden évben Erzsébet napján; az alapítványból már 400 frt. gyümölcsözőleg van elhelyezve. Elhatározta továbbá, hogy az elhunyt királyné emlékéért megörökítendő emlékkönyveket ad ki s azt a Bihar-megye területén levő összes iskolák IV. osztályt végzett növendékei között kiosztatja, e célból az emlékkönyvet 10.000 példányban nyomtatja ki; előkészítésére egy szerkesztő bizottságot választott, melynek tagjai: Sipos Orbán, Gábel Jakab, dr. Tóth Mihály, Réz Mihály és Bodnár János. — e bizottságot fölkérte, hogy a decz. hóban tartandó választmányi gyűlésre javaslatot terjesszen elő. Több folyó ügy elintézése után a gyűlés véget ért.

Az EMKE közgyűlése.

Az Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület vasárnap tartotta tizenharmadik évi rendes közgyűlést Kolozsvárt.

A gyűlést gróf Beldy Akos elnök nyitotta meg tartalmas beszéddel.

E szerint bevétel volt a múlt közgyűlés óta új gyűjtésekben 37.000 frt. Az egyesület vagyona jelenleg közel egymillió háromszázezer frt. amellyel, hogy több hagyaték még érték nélkül tartatik nyilván. Ő Felsége a király nevére tett 50.000 koronás »I. Ferencz József népiskolai alapítványt« a választmány a múlt közgyűlés meghagyása következtében összehozta.

A tagok száma jelenleg 14.161, felvételt 190 új tag ez évben; a tagdíj fizetés kielégítőleg folyik.

Működésében igyekezett elnökség a rendelkezésükre bocsátott 68.000 forint összeget körültekintő gondnal, a segélyező elvek és munka-programm alapján felhasználni. Hozzáfogtak Algyógyon egy székely lelecz- és árvaház létesítéséhez; építettek 13.000 forint adozattal Aranykuton, Kis-Sebesen és Vámos-Udvarhelyt iskolákat, megkezdtek a bafázsfalvi iskolák óvóval való ellátását; Vajda-Hunyadon óvó építésére a szükséges lépéseket megtették; a fiók-választmány közreműködésével szerveztetett Brassóban egy harmadik magyar óvó. Működik összesen hét önálló E. M. K. E.-iskola az algyógyi nagy székelyföldmives iskolán kívül, melynek főtartási költsége 20.000 forint; van tizenkét óvójuk és több mint 12.000 forint segélyt adnak tizenkét szakiskolának, harminczöt népiskolának, nyolcz gyermekmenhelynek és tizenkilencz lelkészi állomásnak. Szervezték az idén harminczhat új népkönyvtárt és tizenegy új daloskört. Népkönyvtárak és dalosköreik száma ezzel százötvenhárom. Működéseikben törekedtek a hazafias közszellem és a nemzeti szellem fejlesztésére.

A megnyitó után néhány hivataios ügyet intéztek el, aztán Sándor József alelnök mondott szép emlékbeszédet Horváth Gyula, az Egyesület volt alelnöke fölött.

Az évi jelentés bemutatása után a tisztikar megválasztása és új tagok fölvétele következett.

A jelölő-bizottság javaslata alapján egyhangulag közfelkiáltással elfogadták, hogy a tisztikar az eddigi marad. Az igazgató-választmány harminczkét választott tagja közé elhalálozás és más körülmények miatt nyolcz új tagot választottak. A többi új tag a következő: Majláth Gusztáv püspök, Lészay Ferencz birtokos, Szvacsin Géza polgármester, Vuchetich Sándor erdélyi királyi postaigazgató és dr. Weisz József ügyvéd.

A jövő évi közgyűlés helyéül Gyulafehérvár városát állapították meg.

MULATSÁG.

A jogász táncestély.

Oh azok a báli hírek... Mikor először megjelentek a lapok első hasábjain, megannyi aranyos fő fölétek hajol s mohó kíváncsisággal, mosolygós arccal veszik minden egyes beütet vizsgálat alá mig kipattan végre valahára a visszavonhatlan határozat: »elmegyünk«.

És akkor reszkesetek is nem ti meghívó lapok, hanem ti lenge selymek, kelmék, vég nélküli színes szallagok, leheletszerű csipkék Nyugodalmos fiókotokból kiránczignálnak s sok sok szenvedések után készül belőletek teszesimuló báliruha röpködő fodrokkal, zizegő virágokkal!

Megjött az első báli hír, a jogász bál, mely első bemutatkozója minden bálozni kezdő lakfis urnak. Adjuk az erre szóló meghívót a rendezőség azon kérelmével, hogy akik tévedésből még meghívót nem kaptak, azok ez iránti igényüket Frankó Endre joghallgatónál jelentsék be.

Meghívó. A nagyváradi kir. Jogakadémia polgársága által a »Joghallgatók segítő egyesület« javára 1898. decz. hó 10-én a »Kereskedelmi Csarnok« termeiben tartandó zártkörű *Jogász-Táncestélyre*. Kezdeté 9 órakor. Személyjegy 1 frt. Jegyek előre válthatók: Fábry testvérek, Czillér Laure és társa, Róth M. utóda urak üzletében.

A rendező bizottság tagjai.

ALINÓDER BELA
BÁRDOS ÖDÖN
BÖLÖNY ANDOR
CSEREY DEZSÓ
DALLÓS MÓR
DAMJANOVICH MIHÁLY
DEBRECZY GÉZA
DES ECHEROLLES K. GILBERT
DÉNES SÁNDOR
FICZEK EMIL
FLÁSKAY DEZSÓ
FRANKÓ ENDRE
FRATER PÁL
FUCHS ERNŐ
HEISER GYULA
HOLLMAYER BELA
JACZKOVICS GYULA
JULIER KÁROLY
KNAPP LAJOS
KÖZÉPESY DEZSÓ

KÜTTEL KÁROLY
LAKOS FERENCZ
LANG FRIGYES
LÖWY MÓR
MAJOR DEZSÓ
MEDVIGY GÁBOR
MEDVIGY ISIVÁN
MISKOLCZY PÁL
ORMAY LAJOS
ÖRLEY DÉNES
PALLAY JÓZSEF
PAPP JÁNOS
POYNAR ERNŐ
PRIEESZKY PÁL
SEBŐ MIHÁLY
SPIROCH LAJOS
SZATHMÁRY LÁSZLÓ
SZILCÁSSY LAJOS
SZÜGYÉN GÁBOR
THURY LÁSZLÓ

A fodrászok táncestélye. A nagyváradi fodrászok vasárnap este a »Zöldfa« szálloda disztermében sikerült mulatságot rendeztek. Az estélyen 40 pár táncolta a négyest. Jelen voltak:

Asszonyok: Bakar L.-né, Künszler Jánosné, Nagy Jánosné, Boesckay Józsefné, özv. Boros L.-né, Bene Józsefné, Cser Jánosné, Demeter Józsefné, Zsemleczki L.-né, özv. Tóth Mihályné, Jánosi L.-né, Boroz Lajosné, Kangur Teréz, Kiss S.-né, Kiss Józsefné, Korponai S.-né, Gazsa M.-né, Gáll L.-né, Lakatos F.-né, Oláh S.-né, Nagy S.-né, Nagy L.-né, Horvát S.-né, Maskovszki W.-né, Major Kálmáné, Sulde Péterné, Liptai Lászlóné, Waldner Józsefné, özv. Mészáros L.-né, Szántó Jánosné.

Leányok: Bakar Ernesztina, Barta Irén, Boesckay Erzsike, Boros Vilma, Bene Etelka, Bogdán Karolina, Cser nővérek, Demeter Jolán, Jokman Mariska, Jánosi Boriska, Klementisz Gizella, Kufka Piroška, Kiss Mariska, Kiss Giza, Korponai Mariska, Kiss Elena, Gazsa Mariska, Gáll Karolina, Lakatos Juliska, Oláh Piroška, Nagy nővérek, Nagy Gizella, Horváth Piroška, Major Irma, Maskovszky Ida, Nagy Teréz, Benedek Karolin, Fridinan Fáni, Waldner Blanka, Mészáros nővérek, Major Etelka, Nagy Ilonka, Metcinger Mariska, Virág Ilonka stb.

REGÉNY-CSARNOK.

A TÜNDÉR-RÓZSÁK.

— Egy kis botanikával elegy novella. —

Irta: Kontár Béla.

— Nagy barom ez a rektor is, — sugá Bumbera Schmidt Gábornénak, a ki szintén Kalvin követője volt.

— Egy vén asszonyt fog elvenni, — mondá Schmidné. — Ugy hívják, hogy Csicsóné...
— Nem muszáj azt elvenni; él még annak az öreg anyja is, — viccelt a snájder.

Azután leemelték a koporsót a ravatalról, feltették a halottas kocsira, mely a b. jtarholt-testét a köztemetőbe szállította.

* * *

Piroška bárónőt Kitaibel gyógyította s midőn ujjai a tizedik napon lágy és szelíd tapintással még egyszer végig jártak a szépséges leány lüktető erein, így szólt:

— Tündérrózsá! Akar lenni az én nőm, fénye életemnek, — osztályosa, ha bánat ér?

— Akarok!

— Es ha atyja nem egyezik bele a frigybe?...

— Nagykoru vagyok s ez esetben is az öné leszek. Hü, szerető és gyöngéd felesége fogok lenni, — mondá s aztán odaborult az ifju vállára, a ki megcsókolta a bárónőnek szép haját.

* * *

Mikor a gróf visszajött, a tábornok rögtön sietett hozzá megköszönni, hogy megmentette egyetlen leányának életét s az övét is. Az ifju éppen friss íratós papírok közé rakosgatta az általa szedett növényeket s aztán ilyen párbeszéd fejlődött ki közöttük:

— Fogadja, gróf ur, leányom nevében is, leghálásabb köszönetemet. Deus retribuat!

— Ez a sárga növény itt egy ranunculus-faj, a minőt még fűvész nem látott. Az ügözsdi erdőben szedtem. Nevezük el Ranuncius pedatusnak.

— Remek lövés volt. A golyó ott fűyűlt el egy arasznyira leányom füle mellett s nem lett bántódása.

— Ez meg a fehér mustárnak egyik alfaja, minőt még botanikus nem írt le. Lenvétekek között találtam.

— Magam is vadászember vagyok s tudom, hogy egy szem golyóval nagy mesterség az öreg vadat eltalálni is, halálra sebezni pedig általában is tízszerre nehezebb, mint a czéltáblát eltalálni.

— Ez meg négygyökerű mézkerép. Az én utitársam megcsókolt, ha meglátja. A Szombat-ság patakjánál leltem Szőlős felé.

— Méltóságod örök hála kötelezett s magamat adósnak érzem.

— Ez egy moh. Riccia ciliata. Ezt is az ügözsdi erdőben találtam.

— Hány éves ön, gróf ur?

— Harminez.

— En hatvanegy vagyok. Tegezzük egymást.

(Vége köv.)

TAVIRATOK.

(Országgyűlés folytatása.)

Rendőrség kivonul.

Budapest, nov. 21. (Éjjel.) (Saját tud. táv.) A ház előtti teret 8 órakor megszállotta a rendőrség, mely a képviselőház közlekedését az utcával csaknem teljesen elzárta. A czél az volt, hogy a karzatok üresek maradjanak. Ivánka Oszkár feleségét akarta felvezetni a karzatra, de a rendőr kordon utját állotta s Krecsányi rendőrkapitány igazoló jegyét sem vette figyelembe. Ivánka bement Kardoss elnökért a Házba, hol éppen egy óras felfüggesztés idejét élték s ennek közbenjárására behozhatta feleségét.

Egyszerre Holló Lajos egy csapat ifjusággal rohan fel a karzatra, akiket a közönség viharosan megéljenez. Holló hazafias beszédet intéz hozzájuk, melyet meg az ifjak éljeneznek meg. Ezentul már senkit sem engedtek fel.

E közben Fejérváry Géza br. a karzatra ment a leányához, a Ház földszintjén pedig heves ülés-közi jele-

netek folytak le. Grómon Dezső és Kubinyi összeszólalkoztak.

Utolsó próba.

Budapest, nov. 21. (Éjjel) 1/10 órakor a padokat is hevesen döngetik. A Ház különben hihetetlen gyorsasággal népesedik. Endrey-t, akit felsürgönyöztek, belépésekor az ellenzék megéljenzi.

11 órakor türelmetlenül kezdenek kiabálni.

— Hol az elnök? Elnök! Letelt az óra?

Erre levonul a karzatról Fejérváry is s a jobboldal sorai közt megéljenzik, melyre felsívit a baloldal éles füttye s döng a pad. Kardos elnök elfoglalja helyét.

Mintegy varázsütésre állanak fel szólasra egyszerre Fejérváry és Horánszky.

Endrey: Eláll!

Jobbról óriási zaj, balról a padokat folyton döngették.

Fejérváry belekezd beszédébe:

— Tisztelt Ház! Tomboló kiáltások: Ki vele! Balról *könnyekkel verik* a padokat *Bogyay Pál* az előtte levő gyertyatartót kapja fel s azzal üti a padot.

Fejérváry Géza br.: Csak két szót óhajtanék . . .

Viharos kiáltások: *Ist nem beszél!* Halljuk Horánszkyt!

Az eredménytelen kísérlet, hogy egyik pártnak sem sikerült szónokait megszólaltatni, igen veszedelmesen hatott. *Egyszerre mindkét oldal felugrál s fenyegetőleg közelednek egymáshoz.*

Kardos elnök elrémül az izgatottság ilyenmü culminációján s ijedten függeszti fel az ülést.

Kardos elnök: Az ülést fölfüggesztem . . .

Az óriási zsvajban elvész az elnök szava. *Lakatos Pál* jegyző egy égő gyertyát lobogtat a levegőben, ezzel jelezve, hogy az ülés egy órára van felfüggesztve.

Az ülés vége

Budapest, nov. 21. (Éjjel.) (Saj. tud. táv.) Szünet közt Kardos elnök kijelentette egy könyomatosnak, hogy csak 12 óráig fog ülést tartani s azután pedig lemond állásáról. Az ülés végződését illetőleg ugyan senki sem volt tisztában, különösen nem az idejével. A jobboldaliak azt beszélték, hogy az ülés reggelig fog tartani.

A baloldal újra türelmetlenkedik: — Hol az elnök? kiáltja minduntalan. 11 óra van. A karzat folyton tömve. Itt-ott egy könyv csapódik a padra. Fullasztó hőség kezd a termet betölteni. Az ellenzék ujonnan érkezöit: *Visontait, Kubik* Bélát vidáman megéljenzik. A jobboldal türelme — folyton várakozni — fogytán van. A jobboldali padsorokban csak szórványosan vannak.

12 óra. *Lakatos* elfoglalja a jegyzői széket s így szól:

— November 21 csak 12 óráig tart. Pontban 12 órakor elveszem a csengőt. (Eljenzés a baloldalon.)

12 óra. A hangulat izgatott.

— Vigyázzunk! — kiáltanak a bejövö ellenzéknek. A miniszterek bevonulnak. Abazug! Abzug! tör ki erre az ellenzéken. Fölhangzik jobbról:

— Eljen Fehérváry! Erre pokoli lárma tör ki a baloldalon, minek következ-

tében elnök *az ülést berekeszti s a vita folytatását holnapra halasztja.*

Óriási jelenet következik erre. Az ellenzék felugrál, füttyöl, ordítóz: Abzug! Abzug!

Erre a karzat is megmozdul s elkezd hullámozni. Ordítózása, éljen zaja össze foly az ellenzékével, kendöket lobogtatnak.

Egyszerre a karzat is s a képviselök is elkezdtek a Kossuthnótát énekelni, melyre ismét éljenzés s frenetikus taps következik. Így lassan kiürült a terem; A Kossuth nótát háromszor újra éneklük. Kivonuláskor az utcai nép, mely ott nagy tömegben összegyűlt, éljenzi az ellenzékét s abzugolja a minisztereket.

Ezen óriási tömeg talán a tüntetésnek kevésbé ártatlan módját is elkövette volna, ha a rendörség idejekorán szét nem oszlatja.

Nikolajevics Miklós jubileuma.

Szent-Pétervár, nov. 21. A Nikolajevics Miklós nagyherceg 50 éves katonai jubileuma alkalmából adott diszregelin az ünnepelt pohárköszöntöt mondott Miklós csár, Ferencz József és Vilmos császár ö felségeikre. A hadügyminiszter az ünnepeltet köszöntette fel. Később Heintze ezredes, az első porosz gárdatüzérezred parancsnoka a külföldi küldöttségek nevében köszönetet mondott pétervári fogadtatásukért. A küldöttségek valamennyi tagja rendeletet kapott. (Magy. Táv. Ir.)

A porosz küldöttek köszönete.

Budapest, nov. 21. (Saját tud. táv.) A porosz kormány küldöttjei tanulmány utjok befejezése után Bruckból tegnap este a következő táviratot intézték Darányi Ignác dr. földmívelésügyi miniszterhez:

»Excellenciádnak hálás köszönetet mondunk a szép Magyarország hátráról azon jóságos gondoskodásért, amelyben hivatalos megbízásunk teljesítésében és azon túl is részesíteni

kegyeskedett, amely gondoskodásnak köszönjük, hogy szakavatott és szeretetreméltó vezetés mellett bő tapasztalatokat és kedves emlékeket innen hazánkba vihetünk. A porosz bizottság.«

Muraviev-émlék.

Vilna, nov. 21. Ma leplezték le itt a külügyminiszter, az igazságügyminiszter és a belügyminiszter, továbbá az ide való hatóságok és lelkészek jelenlétében a Muraviev-émléket. (Magy. Táv. Ir.)

A Dreyfus-ügy.

Páris, november 21. A „Matin“ szerint a gyarmatügyi miniszter megczáfolja azt a híresztelést, hogy Dreyfussal szemben más bánásmódot rendeltek el. (Magy. Táv. Ir.)

A diplomácia köréből.

Szófia, nov. 21. Tegnap este Reichenau új német diplomáciai képviselő tiszteletére ebéd volt, amelyen a fejedelem a német császárra mondott pohárköszöntöt.

Franciaország és Olaszország.

Páris, nov. 21. A „Figaro“ közli azt a híresztelést, hogy Franciaország és Olaszország kormányai megegyeztek egy kereskedelmi szerződésre nézve, amelyet állítólag két hét múlva irnak alá. (Magy. Táv. Ir.)

A párisi robbanás.

Páris, november 21. A Champeaux-féle vendéglő pinczéjében történt robbanás csak egy embert ölt meg. Nyolcz személy megsérült. A rendörség eddigelő azt hiszi, hogy a szerencsétlenséget gázrobbanás okozta és nem bomba. (Magy. Táv. Ir.)

Páris, nov. 21. Szakértök véleménye szerint a Champeaux-féle vendéglő pinczéiben történt robbanást a gáz okozta. Így vélekedik a vizsgáló-bizottság is. A Havas-ügynökség iroda-helyiségeinek kiürítésére nem volt szükség. (M. Táv. Ir.)

Zongora-gyár Budapesten.	
Fiók-üzlet: Arad. Győr. Kolozsvár.	Thék Endre
B U D A P E S T és N A G Y V Á R A D Üllői-út 66. sz. Fő-utca, Széchenyi-szálloda.	
Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy nagyváradfi fiók-raktáram vezetését	
Womácska József	
tanár urra biztam. — Raktáron mindig nagy választék áll a t. j. közönség rendelkezésére	
zongora-gyártmányaimból.	
Gyártott zongoráim nemcsak bel- hanem-külföldön is a legnagyobb keresletnek örvendenek, minőségükért szavatolok.	
A n. é. közönség látogatását kérve zongora-termembe, maradok	
Képes árjegyzékkel kívánatra szolgálunk.	kiváló tisztelettel THÉK ENDRE.
Zongora-gyár Budapesten.	

KÖZGAZDASÁG.

Reich Jenő s Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, november 21.

Buza márcziusra	9.76
Buza októberre	—
Új tengeri	4.68
Tengeri augusztusra	—
Rozs ősze	8.40
Zab ősze	5.98

Értéktőzsde.

Bécs, november 21.

Az irányzat szilárd.	—
Oszt. hitel	351.75
Magyar hitel	380.75
Allamvasut	351.75
Birodalmi márka	58.97

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. november 21-én

Magyar aranyjárdék 4%	119.—
Magyar koronajárdék	97.75
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 $\frac{1}{2}$ %	119.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 $\frac{1}{2}$ %	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	119.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	96.10
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.55
Horvát-szlavón földtehermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyeresemény-sorsjegy-kölcsön	161.50
Tiszabábalyózi és szegedi sorsjegyek kölcsön	135.—
Oszt. járadék papírban	101.—
Oszt. járadék ezüstben	100.75
Oszt. járadék aranyban	120.—
Oszt. korona járadék	101.25
1860. Oszt. államsorsjegyek	140.—
Oszt. magyar bankrészvény	910.—
Magyar hitelbankrészvény	383.25
Oszt. hitelintézeti részvény	355.75
Páris vista	34.—
Német birodalmi márka	58.95
London vista	120.00
Páris vista	47.66
20 márkás arany	11.78

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Csász. és apost. kir. Felségének elhatározása folytán.

A birodalom innenső részének polgári jótékony célokra szánt

XXXII cs. kir.

államsorsjáték.

Ezen — egyetlen egy Osztrák birodalomban törvényszerűleg engedélyezett — **pénzsorsjáték 12.034 nyereseményt** tartalmaz készpénzben, **401.800 korona** végösszegben.

A Főnyeresemény

200.000

koronára rug.

A nyeresemények kifizetéseért a cs. kir. lottojövedék kezkesedik.

A húzás visszavonhatatlanul 1898. évi decz. hó 15-én történik.

Egy sorsjegyének ára 4 korona.

A sorsjegyek Bécsben a cs. kir. államsorsjátékok osztályánál I. ker. Riemer-utca 7-ik szám. alatt, lottoügjtőzsdében, dohánytőzsdékben, adó-, posta-, távirat- és vasuti hivataloknál, váltóüzletekben stb. kaphatók. Játéktervek sorsjegyvevők részére ingyen adatnak ki.

A sorsjegyek portómentesen küldetnek át.**A cs. kir. lottojövedék igazgatóság**
államsorsjátékosztályától.

Kapható lapunk kiadóhiva tulában.

Húzás már 1899. január hó 4-en.

Sorsjegyeket ajánl:

Takarékpénztár.

1/2 árban.

STEINZ.

Fő-utca, Apáca-utczával szemben.

Becses tudomására hozom a n. érdemű közönségnek, hogy Nagyvárad. Olaszi, Fő-utca, Apáca-utczával szemben, volt Stein S. czég keztü és férfi divat üzletét megvásároltam — és miután ezen üzletággal felhagyok, az összes raktáron levő férfi ing, nyakkendő, zsebkendő és keztü árukat

fél árban

kiárusítom.

Ezzel kapcsolatban van szerencsém a t. hölgyközönséget értesíteni, hogy ugyan azon helyiségben az igényeknek megfelelő

mieder-üzletet

nyitottam, melyben a t. megrendelőim kényelmére külön próba-termet létesítettem.

Üzletemben mérték után a leggyorsabbtól a legfinomabb minőségű fűzők készíttetnek csak mérték szerint.

Mieder varrónő azonnal felvétetik.